

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisuja 2025

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2026

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisu 2025

Julkaisun nimi: Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2026

Tekijä: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula

www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi

Sisällys

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2026	1
1 Johdanto	7
1.1 Toimintaympäristö	8
1.2 Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	8
1.3 Valvova viranomainen ja henkilöstöresurssit	9
1.4 Maksullisuus	10
1.5 Eriytilanteisiin varautuminen	11
1.6 Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi.....	11
2 Elintarvikevalvontasuunnitelma.....	13
2.1 Lainsäädännön velvoitteet.....	13
2.2 Valvontakohteet ja valvontakirjanpito	14
2.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi.....	14
2.4 Tarkastusten sisältö.....	15
2.5 Valtakunnalliset valvontaprojektit.....	16
2.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto.....	16
2.7 Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä	18
2.8 Kansalliset seurantaohjelmat	18
2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	18
2.10 Viestintä.....	20
2.11 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset	20
3 Terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma	32
3.1 Johdanto.....	32
3.2 Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys ..	33
3.3 Henkilöstöresurssit.....	33
3.4 Tarkastusten sisältö.....	33
3.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen...34	
3.6 Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa.....	36
3.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	38
3.8 Viestintä.....	39
3.9 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset	39
3.10 Terveydensuojeluviranomaisen lausunnot	39
4 Tupakkalain valvontasuunnitelma.....	50
4.1 Johdanto.....	50
4.2 Tarkastusten sisällön määrittely.....	50
4.3 Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys.....	53
4.4 Muu tupakkalain mukainen valvonta	53
4.5 Henkilöstöresurssit.....	53

4.6	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	54
5	Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2024–2026.....	56
5.1	Johdanto.....	56
5.2	Toimintaympäristö	56
5.3	Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella	57
5.4	Voimavarat	58
5.5	Tietojärjestelmät.....	61
5.6	Yhteistyö ja viestintä	61
5.7	Maksut.....	62
5.8	Eläinten terveyden valvonta	62
5.9	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	65
5.10	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	66
5.11	Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	68
5.12	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	69
5.13	Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset..	70
5.14	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	71
5.15	Yksityinen palvelutarjonta.....	71
5.16	Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella	71
5.17	Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely	73
5.18	Toimitilat ja välineresurssit	74
5.19	Ostopalvelu.....	74
5.20	Seuranta, arviointi ja raportointi.....	75

Taulukot

Taulukko 1 Elintarvikevalvonnan kohteet kunnittain	8
Taulukko 2 Terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet kunnittain.....	8
Taulukko 3 Terveysvalvonnan henkilöstöressurit.....	10
Taulukko 4 Myymälöiden valvonta.....	22
Taulukko 5 Tarjoilun valvonta.....	23
Taulukko 6 Teollisen valmistuksen valvonta.....	24
Taulukko 7 Vilja- ja kasvisalan valvonta.....	25
Taulukko 8 Kuljetuksen ja varastoinnin valvonta.....	27
Taulukko 9 Kontaktimateriaalien valvonta	28
Taulukko 10 Alkutuotannon valvonta	29
Taulukko 11 Eläinperäisten elintarvikkeiden teollisen valmistuksen valvonta	30
Taulukko 12 Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen uimarannat.....	35
Taulukko 13 Vesilaitosten valvonta.....	41
Taulukko 14 Koulujen, päiväkotien ja muiden lasten ja nuorten kohteiden sekä julkisten huvi- ja kokoontumishuoneistojen valvonta.....	42
Taulukko 15 Sosiaalialan yksiköiden valvonta	43
Taulukko 16 Muiden valvontakohteiden valvonta	44
Taulukko 17 Vuoden 2026 uimahallien ja uima-allastilojen uimavesinäytteet/toimijat ottavat näytteet itse	47
Taulukko 18 Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan tarkastusten sisältö	48
Taulukko 19 Tupakkalain mukaisen valvonnan kohteet	53

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvia lakeja ovat terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Kunnan tulee näiden lakien velvoittamina laatia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetun asetuksen (665/2006) mukaan kunnan valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään tarkastusten sisällön määrittely, valvontakohdetyyppien tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika, kunnan toimesta tapahtuva näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Hyväksytty valvontasuunnitelma tulee lähettää aluehallintovirastolle ennen toimintavuoden alkua. Asetus valvontasuunnitelmasta on kumottu 1.1.2017 alkaen, valvontasuunnitelman rakenne on kuitenkin edelleen kumotun asetuksen mukainen, koska se on havaittu hyväksi, eikä rakenteesta ole uusia säädöksiä.

Kunnan viranomaisten suorittamaa ympäristöterveydenhuollon valvontaa ohjaavat valtakunnalliset keskusvirastot. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028 määritellään yhteiset periaatteet valvonnalle. Valtakunnallisen valvontaohjelman lisäksi terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiselle valvonnalle on omat sektorikohtaiset valvontaohjelmat. Näihin perustuen kuntien tulee laatia oma valvontasuunnitelma. Valtakunnallinen valvontaohjelma on lisäksi Ruokaviraston laatima eläinlääkintähuollon valvontaohjelma. Valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma on osa elintarvikeketjun monivuotista valvontasuunnitelmaa. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028 julkaistiin vuonna 2024

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman teema vuosille 2025–2028 on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemassa nostetaan tärkeäksi tietoon perustuva valvonta, valvontahenkilöstön osaaminen ja toisaalta varautuminen häiriötilanteisiin. Yhteisen valvontaohjelman lisäksi keskusviranomaisilla on toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa omia painopistealueita valvontaohjelmakauden eri vuosille.

Tähän Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan on koottu elintarvikelain-, terveydensuojelulain-, tupakkalain mukaiset ja eläinlääkintähuoltolain mukaiset valvontasuunnitelmat.

1.1 Toimintaympäristö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä, Mäntsälässä ja Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa 1.4.2009. Nurmijärvi liittyi Keski-Uudenmaan ympäristökeskukseen tammikuussa 2013. Muiden sopijakuntien ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun palvelut on tuotettu Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa jo vuodesta 2009 alkaen. Ympäristökeskus toimii Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena. Ympäristökeskuksen toimipaikka sijaitsee Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella asuu noin 190 000 ihmistä. Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula ovat valvontakohteiden lukumäärältään samankaltaiset. Mäntsälässä on vähemmän valvontakohteita, mutta ympäristöterveydenhuoltoa työllistävät uimarannat ja vesiosuuskunnat, joita kunnassa on runsaasti.

1.2 Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Alueella on yhteensä noin 2100 elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain perusteella säännöllisesti valvottavaa kohdetta. Elintarvikevalvonta- ja terveydensuojeluvalvontakohteiden jakaantuminen kunnittain näkyy taulukossa 1. Kohteiden määrä on samalla tasolla kuin aiemmin.

TAULUKKO 1 ELINTARVIKEVALVONNAN KOHTEET KUNNITTAIN

Kunta	2024	2025	2026
Järvenpää	236	225	222
Kerava	226	219	236
Mäntsälä	164	168	169
Nurmijärvi	202	285	278
Tuusula	272	260	267
Yhteensä	1100	1157	1172

TAULUKKO 2 TERVEYDENSUOJELULAIN MUKAISEN SUUNNITELMALLISEN VALVONNAN KOHTEET KUNNITTAIN

Kunta	2024	2025	2026
Järvenpää	146	133	161
Kerava	126	114	133

Kunta	2024	2025	2026
Mäntsälä	108	94	106
Nurmijärvi	192	176	193
Tuusula	185	165	192
Yhteensä	757	682	785

Valvontakohteet ja valvontatapahtumat kirjataan ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen Vati-asiakastietojärjestelmään.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä valvontakohteiden perustarkastustiheys määritellään valtakunnallisten toimialakohtaisten valvontakohdetyypeille suositeltujen tarkastustiheyksien perusteella. Uuden kohteen tarkastustiheydeksi määritellään aluksi valtakunnallinen suositus. Jatkossa valvontatiheyteen vaikuttavat myös tarkastuksella havaitut riskit. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm. altistuvien ihmisten määrä, käyttäjäryhmät, vaaran vakavuus ja todennäköisyys, mahdolliselle vaaralle altistumisen kesto ja toistuvuus. Riskinarvioinnissa otetaan myös huomioon kohteessa todetut ongelmat, toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat sekä toimintoon tarkoitettun tilan olosuhteet.

Mikäli perustarkastuksessa havaitaan puutteita, kohteeseen tehdään maksullisia lisätarkastuksia, joiden avulla seurataan puutteiden kuntoon saattamista. Jos tarkastuksella ei havaita puutteita, riittää valvontakohdetyypin mukainen perustarkastusten määrä. Jos kohde arvioidaan tarkastuksien ja riskiarvioinnin perusteella erittäin hyvin toimivaksi, voidaan yksittäisen kohteen käyntitiheyttä pudottaa enintään 50 % kohdetyyppikohtaiseen tarkastustiheyteen verrattuna.

Tässä suunnitelmassa on kuvattu kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet. Kohdekohtaiset valvontasuunnitelmat ovat nähtävillä ympäristökeskuksessa. Kohdekohtaisella valvontasuunnitelmalla varmennetaan, että myös kohteet, joissa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa, tarkastetaan säännöllisin väliajoin.

1.3 Valvova viranomainen ja henkilöstöresurssit

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena toimivassa ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon valvonta kuuluu Terveysvalvonnan tulosityksikön tehtäviin. Helsingin tulosityksikkö tuottaa valvonnan tarvitsemia tukipalveluja, kuten laskutusta. Terveysvalvonnan tulosityksiköllä arvioidaan olevan vuonna 2026 käytössä 17,4 henkilötyövuotta Keravan, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän ja Tuusulan ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon, että käytettävissä olevista henkilöresursseista vain osa voidaan käyttää ennalta suunniteltuun valvontaan. Valvontahenkilöstöä työllistävät myös hallinnolliset tehtävät, neuvonta ja ohjaus, uusien kohteiden hyväksymispäätökset ja ilmoitusten käsittely sekä toimenpidepyyntöjen vuoksi tehtävät tarkastukset.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastuksen tulosityksikössä työskentelee yksitoista kokoaikaista terveystarkastajaa, yksi osa-aikainen terveystarkastaja, viisi elintarviketarkastajaa, hygieenikkoeläinlääkäri ja terveystarkastuksen päällikkö. Tämän lisäksi eläinlääkintähuollon päällikön työajasta osa on osoitettu ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Henkilökunnan osaaminen ja osaamistarpeet kartoitetaan kehityskeskusteluissa, joita käydään vähintään kerran vuodessa. Kehityskeskustelussa suunnitellaan tulevan vuoden koulutuksiin osallistuminen. Koulutusohjelmaa voidaan muuttaa myös kesken vuotta, mikäli koulutustarjonta muuttuu olennaisesti suunnitellusta. Uusien tarkastajien aloittaessa työnsä, heidät perehdytetään yksikön yleisiin asioihin perehdytysuunnitelman mukaisesti, ennen itsenäiseen valvontatyöhön siirtymistä uudet tarkastajat osallistuvat tarkastuksille vähintään kahden eri tarkastajan kanssa, tarkastusten määrä riippuu rekrytoitavan aiemmasta osaamisesta.

TAULUKKO 3 TERVEYSVALVONNAN HENKILÖSTÖRESURSSIT

Valvonnan henkilöstöresurssit	Koko valvonta (htv)	Suunnitelmallinen valvonta (htv)
Elintarvikevalvonta	9,3	4,5
Terveystarkastus	7,1	3,25
Tupakkavalvonta	1	0,5
Yhteensä	17,4	8,25

Käytettävissä olevilla henkilöresursseilla pystytään tekemään valtakunnallisten valvontasuunnitelmien edellyttämät tarkastukset edellyttäen, että kaikki suunnitellut resurssit ovat käytössä koko vuoden 2026.

1.4 Maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Maksun perimisestä on säädetty terveystarkastuslain mukaisissa, elintarvikelain mukaisissa ja tupakkalain mukaisissa. Edellä mainittuihin lakeihin perustuva Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon taksa on hyväksytty Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa ja se on tarkastettu viimeksi vuonna 2025.

Hyväksytyin taksan mukaiset maksut perustuvat käytettyyn työaikaan ja työtunnin omakustannusarvoon. Maksut muodostuvat suoritteesta aiheutuvista keskimääräisistä kokonaiskustannuksista, joihin kuuluvat asian käsittelystä aiheutuvat toimintamenot sekä osuus hallintokustannuksista. Näytteiden tutkimisesta peritään maksu aiheutuneiden kulojen mukaan.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuuden ja maksullisuuden lisäämisen tarkoituksena on ollut tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää kunnallista valvontaa sekä lisätä valvonnasta perittäviä maksuja kunnan ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon lakimuutoksista annetussa hallituksen esityksessä (HE 179/2005) todetaan seuraavasti: "Tavoitteena on myös, että kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikön maksuista saamat tulot olisivat käytettävissä ympäristöterveydenhuollon toimeenpanon kehittämiseen kunnassa."

Vuonna 2022 ympäristöterveydenhuollon rahoituspohja laajeni, kun suoriteperusteisten maksujen lisäksi tuli voimaan elintarvikelaissa ja terveydensuojelulaissa määritetyiltä valvontakohteilta vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu. Valvonnan perusmaksu on 150 € ja sen suuruus on määritelty elintarvike- ja terveydensuojelulaissa.

1.5 Erityistilanteisiin varautuminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen häiriötilannesuunnitelma on kokonaisuudessaan päivitetty vuonna 2021. Suunnitelman liitteenä on erilliset toimintaohjeet talousveden erityistilanteissa, ruokamyrkytyksissä sekä esimerkiksi säteilyn aiheuttamia erityistilanteita varten. Suunnitelmaa päivitetään toimintaympäristön muuttuessa. Epidemiaselvitystyöryhmän yhteystiedot päivitetään vuosittain.

Erityistilanteita varten Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnissa on perustettu seudullinen epidemiaselvitystyöryhmä ja seudullinen vesihuollon yhteistyöryhmä. Ryhmät kokoontuvat säännöllisesti epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi ja tarvittaessa epidemiaselvitystyössä.

1.6 Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa huomioidaan seuraavat tekijät.

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuus
- näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen

Tarkastusten ja otettujen näytteiden määrä saadaan asiakastietojärjestelmän raporteista. Kaikki ympäristöterveydenhuollon tarkastukset kirjataan ja niistä laaditut pöytäkirjat tallennetaan sähköiseen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään (Vati) ja lisäksi tarkastuspöytäkirjat arkistoidaan paperisina. Asiakastietojärjestelmään kirjataan myös tehdyt näytteenotot. Tarkastusten kattavuutta arvioidaan valtakunnallisten valvontaohjelmien antamien ohjeiden perusteella.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on nettobudjetointi, mikä tarkoittaa sitä, että osa valvonnasta saaduista tuloista voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

2.1 Lainsäädännön velvoitteet

Kunnan tai seudullisen valvontayksikön on elintarvikelain (297/2021) mukaan huolehdittava alueellaan elintarvikelain mukaisesta valvonnasta. Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma perustuu valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Kunnan valvontasuunnitelmasta säädetään elintarvikelain 39 §:ssä. Valvonnan suunnittelussa on otettava huomioon Ruokaviraston laatima elintarvikeketjun monivuotinen valvontasuunnitelma (VaSu), joka perustuu EU:n virallista valvontaa säätelevään asetukseen (EU) 2017/625. VaSu vuosille 2025–2028 valmistui loppuvuodesta 2024. Tarkastustiheyksien määrittelyssä on käytetty Ruokaviraston riskinarviointiohjeen päivitettyä versiota, joka on otettu käyttöön 2023.

Elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää alkutuotantopaikkojen sekä ilmoitettujen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonnan.

Valvontasuunnitelma sisältää seuraavat tiedot:

1. tarkastusten sisällön määrittely
2. valvontakohteiden tarkastustiheys
3. kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteen tutkiminen
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
5. hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu
6. hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset
7. terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot
8. viestintä
9. valvonnasta perittävät maksut
10. voimavarat ja henkilöstön pätevyys

Osa mainituista asioista on käsitelty kappaleessa 1 (Johdanto).

Ruokaviraston laatiman monivuotisen valvontasuunnitelman mukaan kuntia koskevat valvonnan painopisteitä ei ole vuodelle 2026.

2.2 Valvontakohteet ja valvontakirjanpito

Elintarvikevalvontakohteiden tiedot on kirjattu valtakunnalliseen Vati-tietokantaan, johon kaikilla terveystarkastajilla on käyttöoikeudet. Valvontakohteiden tiedot ovat pääosin ajan tasalla ja tietoja päivitetään jatkuvasti. Elintarvikevalvonnan viranhaltijat seuraavat mahdollisia uusia kohteita muun muassa lehtien ja internetin välityksellä ja yritysrekisteristä.

Ympäristökeskuksen asiakastietojärjestelmään merkitään elintarvikehuoneistoa koskevat tunnistetiedot (toimijan nimi, kotikunta, yhteystiedot, toimijan yritys- ja yhteisötunnus) ja harjoitettava toiminta. Lisäksi kootaan tiedot toiminnan aloittamiseen liittyvistä asiakirjoista (hakemukset, laitosten rekisteröinnit, ilmoitukset ja päätökset). Asiakastietojärjestelmään talletetaan valvonnasta laadittavat tarkastuspöytäkirjat sekä seurantatiedot tarkastuksissa annettujen toimenpidekehotusten ja ohjeiden noudattamisesta.

Tällä hetkellä elintarvikevalvontakohteita on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella noin 1 200 kpl.

Elintarvikehuoneistojen tarkastusten tulokset julkistetaan Internetissä valtakunnallisen Oiva-järjestelmän avulla.

2.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvontakohteiden riskinarviointi tehdään kohteittain elintarvikehuoneiston ilmoituksen tai hyväksymishakemuksen käsittelyssä saadun tiedon perusteella. Arviointia voidaan päivittää säännöllisessä valvonnassa saadun tiedon perusteella (valvontahistoria) ja toiminnan muuttuessa.

Riskinarvioinnissa arvioidaan yrityksen toimintaa, elintarvikkeiden käsittelyä, valmistettavia, tarjottavia ja myytäviä tuotteita, tuotannon levikkiä, omavalvonnan tasoa, henkilökunnan asiantuntemusta, kohteen varustusta ja siisteyttä, viranomaisohjeiden noudattamista sekä aikaisempia näytetuloksia. Näiden lisäksi riskinarviointiin vaikuttaa elintarvikehuoneiston valvontahistoria, esimerkiksi se, kuinka hyvin toimija noudattaa säädöksiä. Riskinarviointiin ei kuitenkaan käytetä mitään ohjelmaa, jossa tarkastustiheys laskettaiisiin kohdekohtaisesti. Tarkastustiheyden määrittelyyn on käytetty Ruokaviraston riskinarviointiohjetta 1028/04.02.00.01/2022/6, joka on otettu käyttöön 2023.

Kohteeseen, jossa havaitaan elintarviketurvallisuuden vaarantavia epäkohtia, tehdään maksullisia lisä/seurantatarkastuksia jo samana vuonna, jotta voidaan varmistua epäkohdian korjaamisesta. Kohde, joka saa Oiva-tarkastuksessa korjattava-arvosanan, tarkastetaan aina uudelleen korjauksiin annetun määräajan päätyttyä. Kohteiden, joiden valvontahistoria sisältää useita C-arvosanoja, riskinarvioinnissa on huomioitu jatkuvat epäkohdat ja nämä kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain, vaikka kohde muutoin kuuluisi joka toi-

nen vuosi tarkastettavien ryhmään. Suuren riskin kohteisiin, kuten eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviin tai varastoiviin laitoksiin sekä suuriin kauppoihin tehdään useita tarkastuksia vuosittain. Tarkastusten määrää voidaan vähentää kohdetyyppikohtaiseen minimimäärään (-50 % Ruokaviraston riskinarviointiohjeen tarkastusmäärästä/vuosi), jos kohteen toiminta ja tilat on arvioitu erittäin hyväksi (Oivallinen) kuudessa edellisessä tarkastuksessa ja kohteen muuhun riskiluokitukseen perustuva tarkastustiheys on vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Jos valvontakohteen toiminta on hyvin pienimuotoista tai osa-aikaista ja sisältää vain vähäisiä riskitekijöitä, voidaan perustarkastus tehdä Ruokaviraston riskinarviointiohjeen mukaisesti harvemmin, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi. Harvemmin tarkastettavia kohteita ovat esimerkiksi ainoastaan valmiiksi pakattuja elintarvikkeita myyvät myyntipaikat ja varastot sekä osa-aikaisesti toimivat kohteet.

Ympäristökeskuksen säännöllisen elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheys on kuvattu kohdetyypeittäin ja riskiluokittain taulukossa 2. Vuonna 2026 elintarvikevalvonnan valvontakohteita on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella yhteensä 1172 kappaletta ja tarkastuksia tehdään 789 kappaletta. Seurantatarkastuksia tehdään arviolta 80 kappaletta.

2.4 Tarkastusten sisältö

Suunnitelmalliset tarkastukset voidaan jakaa tarkastuksen sisällön mukaan kohteeseen tehtävään ensimmäiseen tarkastukseen, suunnitelmallisiin tarkastuksiin sekä lisätarkastuksiin (seurantatarkastuksiin). Tarkastukset voidaan tehdä tarkoituksesta riippuen joko sovittuna ajankohtana tai ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, mikä lähetetään elintarvikealan toimijalle.

Elintarvikehuoneiston ensimmäinen tarkastus tehdään ennalta sovitusti uuden toiminnan alettua. Tarkastuksessa varmistetaan, että tilat vastaavat ilmoituksen tietoja ja ne ovat siinä kunnossa, että niissä voi harjoittaa ilmoituksen mukaista toimintaa.

Ensimmäistä tarkastusta lukuun ottamatta muut elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista peritään voimassa olevan maksutaksan mukainen maksu. Elintarvikehuoneiston tarkastuksessa käydään läpi valvontakohteen asiakirjat, tilat, laitteet, välineet, toiminnot, tuotteet, omavalvonta ja mahdolliset näissä tapahtuneet muutokset. Tarkastuksen laajuus riippuu valvontakohdetyypistä ja siellä harjoitettavasta toiminnasta. Kohteissa, joissa käydään vähintään kerran vuodessa tai useammin, tarkastusten sisältöä painotetaan vuosittain eri osa-alueisiin, eikä tarkastus kata aina koko yrityksen toimintaa.

Tarkastusten yhdenmukaistamiseksi ympäristökeskuksessa on eri kohdetyypeille suunnatut valmiit lomakkeet, joita käytetään tarkastusten runkona. Ympäristökeskuksen laatukäsikirjassa on seuraavat tarkastuslomakkeet.

1. Oiva tarkastuslomake, ensimmäinen tarkastus + 0,35 tarjoilukeittiöt
2. Oiva tarkastuslomake, ilmoitetut elintarvikehuoneistot (ravintolat, ammattikeittiöt ja myymälät)
3. Oiva tarkastuslomake, varastointi, ei eläinperäinen
4. Oiva tarkastuslomake lisäosa leipomot, valmistuspaikat
5. Oiva tarkastuslomake lisäosa ravintolisät
6. Oiva tarkastuslomake, alkutuotanto, marjatilat

Tarkastusten sisältöä ja linjauksia käydään yhdessä läpi elintarvikevalvonnan palaverissa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on jo pitkään pitänyt omana toiminnan painopistealueena valvonnan yhdenmukaistamista. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa käytettävät Oiva tarkastuslomakkeet on laadittu Ruokaviraston julkaisemien Oiva-arviointiohjeiden perusteella. Tarkastuksista suurin osa tehdään paikan päällä tarkastuskäyntinä, jolloin kohteen siisteys, elintarvikkeiden ja lämpötilojen asianmukaisuus voidaan parhaiten todentaa. Asiakirjatarkastuksia tehdään lähinnä virtuaalitoimijoille ja toisaalta osa laitosten vuosittaisista tarkastuksista voidaan tehdä asiakirjatarkastuksena.

Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan ja ne voivat olla muita tarkastuksia suppeampia. Lisätarkastuksessa voidaan esimerkiksi tarkastaa se, onko edellisellä tarkastuksella havaitut puutteet korjattu. Oiva-tarkastukset johtavat lisä/seurantatarkastukseen, jos kohde saa arviointituloksen korjattavaa tai huono.

Elintarvikevalvontaviranomaiset tekevät myös elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön liittyviä tarkastuksia.

Elintarvikevalvonnan säännöllisen valvonnan tarkastukset ovat maksullisia mukaan lukien kohteen ensimmäiset ja lisä/seurantatarkastukset. Ruokamyrkytysepäilyihin perustuvat tarkastukset ovat lähtökohtaisesti maksuttomia.

2.5 Valtakunnalliset valvontaprojektit

Tätä suunnitelmaa tehtäessä valtakunnallisista valvontaprojekteista vuodelle 2025 ei ole tietoa. Valtakunnallisiin valvontaprojekteihin osallistutaan resurssien puitteissa eivätkä nämä näytteet ole suunnitelmallisessa näytteenotossa.

2.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 20 pintapuhtausnäytettä, joista tutkitaan *Listeria monocytogenes*. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimisen.

Suunniteltujen näytteiden lisäksi kohteista voidaan ottaa omavalvonnan valvontanäytteitä. Omavalvonnan valvontanäytteiden otto keskitetään kohteisiin, jotka toimittavat ruokaa suurelle asiakaskunnalle sekä sellaisiin kohteisiin, joiden toiminnassa omavalvonnan näytteenoton tai tarkastusten tulosten perusteella epäillään olevan puutteita. Omavalvonnan valvontanäytteistä tutkittavat analyysit valitaan erillisen toimintaohjeen mukaisesti. Omavalvonnan valvontanäytteiden tutkimuskustannukset laskutetaan toimijoilta.

Kuluttajavalitustutkimukset sekä terveysturvaa- ja ruokamyrkytystutkimukset eivät ole suunnitelmallista näytteenottoa eikä niiden vaatimaa henkilöresurssia voi etukäteen suunnitella. Kyseiset tutkimukset ovat kuitenkin etusijalla näytteenotossa.

Vuoden 2026 aikana Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on yksi oma jääpalojen hygieeniseen laatuun keskittyvä projekti. Tämän lisäksi on yksi laitosten pintapuhtauteen liittyvä pääkaupunkiseudun yhteinen projekti.

Projektinäytteet tutkitaan Ympäristökeskuksen kustannuksella. Mikäli tulokset ovat huonoja, vastaa toimija uusintänäytteiden tutkimuskulut.

2.6.1 Elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit

Jääpalojen hygieeninen laatu

Projektin tarkoituksena on tutkia alueen elintarvikehuoneistojen käyttämien jääpalojen hygieenistä laatua. Projektissa otetaan yhteensä 50 jääpalanäytettä.

Laitosten pintapuhtaus

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 20 pintapuhtausnäytettä, joista tutkitaan *Listeria monocytogenes*. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimisen.

Tämän lisäksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu pääkaupunkiseudun yhteiseen pintapuhtausprojektiin, jossa tutkitaan patogeenisten bakteerien esiintymistä laitosten pinnoilla. Näytteitä otetaan pinnoilta, joilla käsitellään suojaamattomia elintarvikkeita tai jotka ovat suoraan kosketuksissa suojaamattomaan elintarvikkeeseen. Liha-alan laitoksissa salmonella- ja EHEC-näytteitä otetaan raa'an lihan käsittelytasoilta, leikkulaudoilta tai jauhelihamyllystä. Listerianäytteitä otetaan lihavalmistelaitoksissa pinnoilta, joilla käsitellään sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita, esimerkiksi siivutus- ja pakkauskooneista, pakkaamon työtasoilta ja jäähdytyskaapista. Kala-alan laitoksissa otetaan listeria-näytteitä ensisijaisesti pinnoilta, joilla käsitellään sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita, esimerkiksi siivutus- ja pakkauskooneista. Tarkempi tutkimussuunnitelma valmistuu vuoden 2026 alussa.

2.7 Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä

Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneiston on ilmoitettava toiminnastaan asianomaiselle valvontaviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen vastaanottamisesta lähetetään todistus ilmoituksen tehneelle toimijalle. Ilmoituksen käsittelyyn ei liity tarkastusta, ellei ilmoituksen käsittelyssä synny tarvetta ennakkotarkastukselle. Käsitteilyn jälkeen kohde siirtyy suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja kohteeseen tehdään maksullinen suunnitelmallinen tarkastus.

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sen sijaan hakevat toiminnalleen hyväksyntää ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee päätöksen hakemuksesta. Elintarvikehuoneisto hyväksytään laitokseksi, jos se täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä.

Ympäristölautakunta tai Ympäristökeskuksen viranhaltija hyväksyy elintarvikelaitokset voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti.

2.8 Kansalliset seurantaohjelmat

Seurantaohjelmien suunnittelusta ja toteutumisesta vastaa Ruokavirasto. Seurantaohjelmat perustuvat kansalliseen tai EU-lainsäädäntöön ja niitä toteutetaan vuosittain. Ohjelmia ovat mm. seuraavat:

1. kansallinen salmonellavalvontaohjelma;
2. eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallinen vierasainevalvontaohjelma;
3. kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma;
4. ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden valvontaohjelmat

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu Ruokavirastolta tai aluehallintovirastolta tulevien valvontapyyntöjen mukaisesti ohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja muihin valvontatoimenpiteisiin. Näytteenottopyynnöt toimitetaan kuntiin kesken vuoden, joten suunnitelmalliseen näytteenottoon niitä ei voida sisällyttää.

2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan yksikköpalaverissa

läpi vuoden ja tarvittaessa suunnataan valvontaa siten, että valvontasuunnitelman toteutuminen voidaan varmistaa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

2.9.1 Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos toteutuneiden tarkastusten määrä ei vastaa suunniteltua, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

2.9.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista elintarvikevalvonnan kohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatukäsikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

2.9.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä. Näytetulosten vaikutus valvontaan.

2.9.4 Valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulojen kohdentumista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja Ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäyksiin.

Arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

Kunnan valvonnan toteutumista arvioivat myös ulkopuoliset tahot. Tällaisia ovat muun muassa aluehallintovirastojen ja Elintarviketurvallisuusviraston kuntiin tekemät tarkastukset, aluehallintovirastojen suorittamat paikallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauksenkäynnit ja ns. EU-tarkastuskäynnit. Viimeisin aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauksenkäynti tehtiin vuonna 2021.

2.9.5 Valvonnan vaikuttavuuden arviointi

Valvonnan vaikuttavuutta kokonaisuutena on vaikea arvioida. Vuosittaista valvonnan toteutumista arvioitaessa pyritään kuitenkin arvioimaan, miten mahdollinen valvonnan vaikuttavuus juuri arviovuonna näkyi esimerkiksi epäkohtien korjaantuminen tarkastuksilla annettujen kehotusten ja mahdollisten hallintopakkopäätösten johdosta.

2.9.6 Raportointi

Elintarvikevalvonnan toteutuneet tarkastukset kirjataan valtakunnalliseen Vati-järjestelmään, joten erillistä vuosiraporttia tarkastuksista ei enää laadita. Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2.10 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa toimii viestintätiimi, joka suunnittelee vuosittain säännöllisen ulkoisen viestinnän. Viestinnässä tuodaan esiin ajankohtaisia asioita ja esimerkiksi elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit ja niiden tulokset. Ulkoisessa viestinnässä käytetään lyhyitä Facebook-nostoja sekä sähköisiä tiedotteita. Asiasta riippuen tiedotteet voivat olla valvontakohteille kohdistetusti lähetettäviä sähköpostitiedotteita, yleisiä lehdistötiedotteita tai Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilla julkaistavia tiedotteita.

Häiriötilannetiedottamisesta vastaa tilannetta johtava terveystalouden päällikkö tai hänen sijaisensa.

Sisäisen viestinnän kanavia ovat elintarvikevalvonnan osalta elintarvikevalvonnan yhteinen Teams-ryhmä ja toisaalta elintarvikevalvonnan palaverit.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

2.11 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi, eivätkä

muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat elintarvikelain 9 luvussa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Elintarvikelain 27 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa voidaan kunnassa siirtää kunnan viranhaltijalle lievempien pakkokeinojen osalta.

Tällaisia ovat:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kiello;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto;
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Elintarvikelain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

TAULUKKO 4 MYYMÄLÖIDEN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Myymälät, kokoluokka 1 ja 2, riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	22	7,7	3
Kerava	28	9,8	3
Nurmijärvi	31	10,85	3
Mäntsälä	16	5,6	3
Tuusula	22	7,7	3
Yhteensä	119	41,65	0
Myymälät, kokoluokka 1, 2 ja 3, riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	10	5	3
Kerava	18	9	3
Nurmijärvi	7	3,5	3
Mäntsälä	9	4,5	3
Tuusula	15	7,5	3
Yhteensä	59	29,5	
Myymälät, kokoluokka 2 ja 3, riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	6	6	3
Kerava	3	3	3
Nurmijärvi	4	4	3
Mäntsälä	1	1	3
Tuusula	5	5	3
Yhteensä	19	19	
Myymälät, kokoluokka 3, riskiluokka 2, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	4	8	3
Kerava	4	8	3
Nurmijärvi	6	12	3
Mäntsälä	2	4	3
Tuusula	4	8	3
Yhteensä	20	40	

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

TAULUKKO 5 TARJOILUN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Tarjoilu, riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	54	18,9	3
Kerava	54	18,9	3
Nurmijärvi	73	25,55	3
Mäntsälä	30	10,5	3
Tuusula	54	18,9	3
Yhteensä	265	92,75	
Tarjoilu, riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	30	15	3
Kerava	28	14	3
Nurmijärvi	42	21	3
Mäntsälä	38	19	3
Tuusula	40	20	3
Yhteensä	178	89	
Tarjoilu, riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	61	61	3
Kerava	44	44	3
Nurmijärvi	59	59	3
Mäntsälä	16	16	3
Tuusula	51	51	3
yhteensä	231	231	
Tarjoilu, riskiluokka 4, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	2	4	4
Kerava	5	10	4
Nurmijärvi	1	2	4
Mäntsälä	3	6	4
Tuusula	1	2	4
yhteensä	12	24	
Tarjoilu, riskiluokka 5, 3 tarkastusta/vuosi			

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Järvenpää	1	3	4
Kerava	1	3	4
Nurmijärvi	1	3	4
Mäntsälä	0	0	4
Tuusula	1	3	4
yhteensä	4	12	

TAULUKKO 6 TEOLLISEN VALMISTUKSEN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Teollinen valmistus, riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	3
Kerava	1	0,35	3
Nurmijärvi	0	0	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	0	0	3
yhteensä	1	0,35	
Teollinen valmistus, riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	0,5	3
Kerava	1	0,5	3
Nurmijärvi	1	0,5	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	3	1,5	3
Yhteensä	6	3	
Teollinen valmistus, riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	1	1	3

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Kerava	6	6	3
Nurmijärvi	6	6	3
Mäntsälä	3	3	3
Tuusula	2	2	3
Yhteensä	18	18	
Teollinen valmistus, riskiluokka 4, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	2	4	3
Kerava	2	4	3
Nurmijärvi	1	2	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	5	10	3
Yhteensä	10	20	
Teollinen valmistus, riskiluokka 5, 3 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	3
Kerava	1	3	3
Nurmijärvi	0	0	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	0	0	3
Yhteensä	1	3	

TAULUKKO 7 VILJA- JA KASVISALAN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Vilja ja kasvisala (mm. leipomot), riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	3
Kerava	1	0,35	3

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Nurmijärvi	2	0,7	3
Mäntsälä	1	0,35	3
Tuusula	1	0,35	3
Yhteensä	5	1,75	
Vilja ja kasvisala (mm. leipomot), riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	5	2,5	3
Kerava	1	0,5	3
Nurmijärvi	8	4	3
Mäntsälä	7	3,5	3
Tuusula	7	3,5	3
Yhteensä	28	14	
Vilja ja kasvisala (mm. leipomot), riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	5	5	3
Kerava	4	4	3
Nurmijärvi	5	5	3
Mäntsälä	2	2	3
Tuusula	2	2	3
Yhteensä	18	18	
Vilja ja kasvisala (mm. leipomot), riskiluokka 4, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	2	3
Kerava	1	2	3
Nurmijärvi	2	4	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	1	2	3
Yhteensä	5	10	

TAULUKKO 8 KULJETUKSEN JA VARASTOINNIN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Kuljetus, Riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	5	1,75	2
Kerava	7	2,45	2
Nurmijärvi	4	1,4	2
Mäntsälä	5	1,75	2
Tuusula	12	4,2	2
Yhteensä	33	11,55	
Varastointi, Riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	2	0,7	3
Kerava	8	2,8	3
Nurmijärvi	6	2,1	3
Mäntsälä	5	1,75	3
Tuusula	16	5,6	3
Yhteensä	37	12,95	
Varastointi, Riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	0,5	3
Kerava	1	0,5	3
Nurmijärvi	1	0,5	3
Mäntsälä	0	0	3
Tuusula	6	3	3
Yhteensä	9	4,5	
Varastointi, Riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	0	0	4
Kerava	0	0	4
Nurmijärvi	0	0	4
Mäntsälä	0	0	4
Tuusula	2	2	4
Yhteensä	2	2	

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Varastointi, Riskiluokka 4, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	2	4
Kerava	0	0	4
Nurmijärvi	0	0	4
Mäntsälä	1	2	4
Tuusula	4	8	4
Yhteensä	6	12	

TAULUKKO 9 KONTAKTIMATERIAALIEN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Kontaktimateriaalit, Riskiluokka 1, 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	2	0,7	4-5
Kerava	9	3,15	4-5
Nurmijärvi	2	0,7	4-5
Mäntsälä	0	0	4-5
Tuusula	6	2,1	4-5
yhteensä	19	6,65	
Kontaktimateriaalit, Riskiluokka 2, 0,5 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	0,5	4-5
Kerava	2	1	4-5
Nurmijärvi	2	1	4-5
Mäntsälä	2	1	4-5
Tuusula	0	0	4-5
yhteensä	7	3,5	

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Kontaktimateriaalit, Riskiluokka 3, 1 tarkastus/vuosi			
Järvenpää	0	0	4-5
Kerava	1	1	4-5
Nurmijärvi	0	0	4-5
Mäntsälä	2	2	4-5
Tuusula	0	0	4-5
yhteensä	3	3	

TAULUKKO 10 ALKUTUOTANNON VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Lahtivajat (luonnonvarainen riista) 0,35 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	1-2
Kerava	0	0	1-2
Nurmijärvi	0	0	1-2
Mäntsälä	1	0,35	1-2
Tuusula	0	0	1-2
Yhteensä	1	0,35	1-2
Alkutuotanto, Maidontuotanto			
Järvenpää	0	0	1-2
Kerava	0	0	1-2
Nurmijärvi	7	1,4	1-2
Mäntsälä	14	2,8	1-2
Tuusula	2	0,4	1-2
yhteensä	23	4,6	
Lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja vesiviljelyä			

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2026	Tarkastukseen kuuluva aika
Järvenpää	0	0	1-2
Kerava	0	0	1-2
Nurmijärvi	2	0	1-2
Mäntsälä	2	0	1-2
Tuusula	1	0	1-2
Yhteensä	5	0	
Muu alkutuotanto			
Järvenpää	2	0	1-2
Kerava	1	0	1-2
Nurmijärvi	4	1	1-2
Mäntsälä	9	1,5	1-2
Tuusula	2	3,5	1-2
Yhteensä	18	5	

TAULUKKO 11 ELÄINPERÄISTEN ELINTARVIKKEIDEN TEOLLISEN VALMISTUKSEN VALVONTA

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2025	Tarkastukseen kuuluva aika
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, Riskiluokka 4, 2 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	3-4
Kerava	1	2	3-4
Nurmijärvi	0	0	3-4
Mäntsälä	0	0	3-4
Tuusula	0	0	3-4
yhteensä	1	2	
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, Riskiluokka 5, 3 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	3	3-4

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2025	Tarkastukseen kuuluva aika
Kerava	0	0	3-4
Nurmijärvi	0	0	3-4
Mäntsälä	0	0	3-4
Tuusula	0	0	3-4
yhteensä	1	3	
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, Riskiluokka 6, 4 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	4	3-4
Kerava	1	4	3-4
Nurmijärvi	0	0	3-4
Mäntsälä	0	0	3-4
Tuusula	1	4	3-4
yhteensä	3	12	
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, Riskiluokka 7, 6 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	0	0	4-5
Kerava	0	0	4-5
Nurmijärvi	1	6	4-5
Mäntsälä	0	0	4-5
Tuusula	1	6	4-5
yhteensä	2	12	
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus, Riskiluokka 8, 8 tarkastusta/vuosi			
Järvenpää	1	8	4-5
Kerava	2	16	4-5
Nurmijärvi	0	0	4-5
Mäntsälä	0	0	4-5
Tuusula	0	0	4-5
yhteensä	3	24	

3 Terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma

3.1 Johdanto

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Terveydensuojelulakiin on vuonna 2006 tehty lisäys (285/2006), jonka mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveydensuojelulain mukaista valvontaa ohjaavan Sosiaali- ja terveystieteiden valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Säännönmukaisen valvonnan ulkopuolelle jäävät terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely ja toimenpiteiden hoitaminen. Toimenpiteiden pyynnöt koskevat mm. asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa mahdollisesti esiintyviä terveyshaittoja, tuhoeläimiä, jätehuoltoa ja jätteitä. Ilmoitusten ja toimenpiteiden hoitaminen eivät ole suunnitelmallista valvontaa, joten osa henkilöstöresursseista täytyy varata niiden hoitoon. Merkittävästi työaikaa vievä uimavesien ja talousveden laadunseuranta on sisällytetty suunnitelmalliseen valvontaan.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteinä vuosille 2025–2028 ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen.

Valvontasuunnitelmassa tulee Valviran valvontaohjelman mukaan kuvata vähintään seuraavat tiedot:

1. säännölliset tarkastukset
2. riskinarviointi
3. näytteenotto
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
5. viranomaislausuntojen anto ja muu neuvonta
6. häiriötilannesuunnitelmien päivitys ja häiriötilanteiden harjoittelu

Lisäksi valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) mukaisesti suunnitelmassa tulee määrittellä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika, vaikka asetusta on sittemmin kumottu, niin resurssien suunnittelua varten tarkastuksessa keskimäärin käytettävä aika määritellään edelleen.

3.2 Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaisia valvontakohteita ovat mm. koulut, päiväkodit, kauneushoitolat, liikuntatilat, uimahallit, talousvettä toimittavat laitokset ja uimarannat. Valvontakohteet ja niiden tarkastustiheys on eritelty taulukossa 3. Eniten suunnitelmallisen valvonnan valvontaresursseja kuluu koulujen ja päiväkotien olosuhdevalvontaan sekä talousveden ja uimaveden säännölliseen laadunvalvontaan.

Tarkastustiheys perustuu Valviran vuosille 2025–2028 tekemään valvontaohjelmaan, jossa on määritelty erityyppisten kohteiden riskiluokat ja eri riskiluokkien vaatimat tarkastustiheydet. Valviran arvioiman riskiluokan lisäksi kunnan valvontaviranomaisen tulee tehdä oma riskinarviointi valvontatietoihin perustuen. Riskinarvioinnissa huomioidaan altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat), altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys) sekä altistuksen kesto tai toistuvuus. Lisäksi arvioidaan toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat (omavalvonta, hygienia- ja turvallisuustuntemus, aiempien viranomaisohjeiden noudattaminen, tiedottaminen, varautuminen häiriötilanteisiin jne.) sekä tilan olosuhteet. Kunnan valvontaviranomainen tekee lopullisen riskinarvioinnin perustarkastuskäynnin yhteydessä ja jos kohteessa havaitaan puutteita, tehdään sinne tarvittava määrä lisätarkastuksia ja tarkastustiheys on tällöin näissä kohteissa esitettyä isompi.

3.3 Henkilöstöresurssit

Terveydensuojelulain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella käytettävissä 6,7 henkilötyövuotta (htv). Henkilöstöresurssit jaetaan seuraav

Suunnitelmallinen valvonta	3,25 htv
Talousvedeen liittyvät toimenpitepyynnöt	0,2 htv
Asuntojen ja kokoontumishuoneistojen terveyshaittojen selvittäminen	2 htv
Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely	1 htv
Neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi	0,25 htv

Koko terveydensuojeluvalvontaa tekevä henkilöstö osallistuu säännöllisesti alan täydennyskoulutuksiin. Neljä terveydensuojeluvalvontaa tekevää tarkastajaa on työn ohessa käynyt rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen.

3.4 Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet. Tarkastuksessa tarkastetaan kohteiden yleinen siisteys ja siivousohjelma, käymälät, pesu- ja muut sosiaali-tilat, sisäilman laatu, melu, valaistus, hygieniakäytännöt, pintojen ja kalusteiden kunto, jätehuolto sekä aikaisemmilla tarkastuksilla havaittujen epäkohtien korjaaminen. Tarvittaessa kohteesta otetaan näytteitä tai tehdään mittauksia. Tarkastuksen sisältö vaihtelee valvontakohdetyypin mukaan (taulukko 4).

Ympäristökeskuksessa on käytössä Terveysvalvonnan laatukäsikirja, joka sisältää tarkemat ohjeet ja lomakkeet terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia varten. Ohjeet perustuvat Valviran mallilomakkeisiin ja ohjeisiin. Tarkastuksista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja, joka lähetään kohteeseen. Tarkastukset merkitään asiakastietojärjestelmään. Suunnitelmallisista tarkastuksista peritään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Kohteeseen tehtävissä lisätarkastuksissa tarkastetaan aiemmalla tarkastuskäynnillä havaittujen puutteiden korjaukset. Myös lisätarkastuksista peritään voimassa olevan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

3.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Ympäristökeskus valvoo säännöllisen näytteenoton avulla talousveden ja uimaveden laatua.

3.5.1 Näytteenotto talousvedestä

Talousveden laatua valvotaan terveydensuojelulain (763/1994) ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015) nojalla. Keski-Uudellamaalla toimii kolme isoa vesilaitosta Nurmijärven Vesi-liikelaitos, Nivos Vesi Oy ja Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä (Kuvesi). Keski-Uudenmaan Vesi kuntayhtymä on ns. tukkuvesilaitos, joka toimittaa vettä mm. Keravan vesihuoltolaitokselle, Järvenpään vedelle ja Tuusulan vesihuoltoliikelaitokselle sekä Sipoon vesihuollolle. Myös Nivos Vesi Oy ostaa osan Mäntsälässä jaettavasta vedestä Kuvesilta. Nurmijärven vesi toimittaa vettä Nurmijärven kirkonkylän, Klaukkalan, Rajamäen, Röykän ja Nukarin taajamiin. Tämän lisäksi Keski-Uudenmaan alueella on useita paikallisia vesiosuuskuntia, jotka toimittavat talousvettä yli 50 henkilön tarpeisiin tai osana kaupallista toimintaa.

Vesilaitoksilla on hyväksytyt valvontatutkimusohjelmat, joissa on määritelty vesilaitosten itse ottamat käyttötarkkailu- ja valvontatutkimusnäytteet. Pääosan valvontatutkimusnäytteistä ottavat vesilaitokset itse ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tarkastajat otta-

vat mikrobinäytteitä vesilaitosten verkostoista varmistukseen toimijoiden omaa näytteenottoa. Näytteitä ottavilla vesilaitostyöntekijöillä on vesityökortit. Vesityökorttikoulutukseen sisältyy myös näytteenottokoulutus. Valvontatutkimusnäytteiden tutkimustulokset toimitetaan ympäristökeskukseen säännöllisesti suoraan analyysijä tekevistä laboratorioista.

3.5.2 Näytteenotto uimavesistä

Uimaveden laatua valvotaan sekä uimarannoilla että uima-altaissa. Uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista on Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) antama asetus (315/2002). Uimarantavesien valvonnasta on annettu STM:n asetukset 177/2008 ja 354/2008.

Uimarannoilta otetaan vesinäytteet rannan käyttöasteen mukaan siten, että kaikilta rannoilta tutkitaan veden laatu kolme kertaa uimakauden aikana. Lisäksi suuremmilta rannoilta, joissa käy huomattava määrä uimareita, tutkitaan uimaveden laatu ennen uimakauden alkua. Mikäli näytteissä havaitaan poikkeamia, näytteenottoa tihennetään. Uimarantojen veden laatua seurataan määrittämällä vedestä ulosteperäisiä bakteereita. Uimarantänäytteenoton tarkempi suunnitelma on näkyvässä aluehallintovirastolle toimitettavissa seurantakalentereissa. Vuonna 2011 yli suuremmille rannoille laadittiin uimavesiprofiilit ja laatuluokitukset. Uimavesiprofiilit päivitetään säännöllisesti.

TAULUKKO 12 KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN TOIMIALUEEN UIMARANNAT

Kunta	Suuret uimarannat	Pienet uimarannat
Järvenpää	Tervanokan uimaranta	Vanhankylänniemen uimaranta
Mäntsälä	Keravanjärven ranta, kunnan ranta Saaren ranta, Hunttijärvi	Leiriniemi (Järvenpään srk), Keravanjärvi Sälinkään ranta, Kilpijärvi Nummisten ranta, Mustijoki Onkimaa, Isojärvi Hunttijärvi, Levanto Sahajärvi, Hautjärvi Sahajärven uimaranta
Nurmijärvi	Sääksjärven uimaranta Valkjärven Tiiran uimaranta	Vaaksin uimapaikka Sääksjärven Röykän uimapaikka Herusten uimapaikka Valkjärven Lähtelän ranta
Tuusula		

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Rusutjärven uimapaikka	Kellokosken uimapaikka
Urheilupuiston uimapaikka	(Jokelan uimapaikka)
Häklin uimapaikka	

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnista Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä ja Tuusulassa on kussakin yksi iso uimahalli. Keravan uimahallin yhteydessä on myös kolme ulkoallasta, joista yksi on avoinna myös talvella. Lisäksi Keski-Uudellamaalla on uima-altaita hoitolaitosten yhteydessä. Uimavesinäytteitä otetaan kohdekohtaisten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteenottotiheys on riippuvainen vuositaisesta kävijämäärästä. Uima-allasvesien näytteet ottaa valvontatutkimusohjelmassa nimetty näytteenottaja (uimahallintyöntekijä, jolla vesityökortti). Näytteet tutkitaan hyväksytyissä laboratorioissa ja näytetulokset toimitetaan tiedoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle.

Terveydensuojeluviranomaisen ottamat valvontanäytteet tutkitaan pääasiassa Metropolilabissa Helsingissä. Vesilaitosten ja uimahallien itse ottamat näytteet tutkitaan heidän kilpailuttamissaan Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa. Näitä ovat mm. Metropolilab ja Eurofins.

3.5.3 Näytteenottoprojektit

Vuodelle 2026 ei ole suunnitteilla terveydensuojeluvantaaan liittyviä näytteenottoprojekteja.

3.6 Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa

3.6.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Talousvesilainsäädännön muutoksen myötä talousvettä toimittavien laitosten on laadittava riskienhallintasuunnitelma, joka kattaa koko vedentuotantoketjun. Niissä on esitettävä riskienhallalta keskeiset tiedot sekä se, miten riskiä voi vähentää tai poistaa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystalvonta osallistuu riskienhallintasuunnitelmien valmisteluun ja valvoo, että kaikki alueen talousvettä toimittavat laitokset saavat nämä valmiiksi.

Uusi talousvesilainsäädäntö sisältää myös uutena asiana legionellaan liittyvän valvonnan ns ensisijaisissa tiloissa. Ensisijaisten tilojen tulee tehdä vesilaitteistojen riskinarviointi ja korjata riskinarvioinnissa havaitut puutteet. Riskinarviointi ja siihen liittyvät hallintatoimenpiteet tulee olla tehtynä 12.1.2029. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on jo aloitta-

nut toimijoiden tiedottamisen ja neuvonnan asiasta silloin, kun kohteisiin on tehty suunnitelmallinen tarkastus. Lisäksi syksyllä 2023 terveystarkastus kiersi harvemmin valvottavissa majoitustoimintaa harjoittavissa paikoissa ja mittasi käyttöveden lämpötiloja sekä antoi neuvontaa tulevasta riskinarviointivelvoitteesta. Ensisijaisten tilojen neuvonta jatkuu tämän osalta vuosittain, jotta vesilaitteistojen riskinarviointi ja hallintatoimenpiteet olisi tehty 12.1.2029 mennessä.

Valvira nostaa yhdeksi painopistealueeksi myös säännöllisesti toimivat viranomaisyhteistyöryhmät. Uudellamaalla on jo ollut ELY-vetoisesti säännöllisesti vesihuollon viranomaisyhteistyökokouksia, joihin on ELY:n lisäksi osallistuneet Etelä-Suomen Avin edustaja ja kunnalliset ympäristöterveydenhuollon yksiköt. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastus on osallistunut säännöllisesti näihin kokouksiin. Yhteistyö jatkuu myös vuonna 2026.

3.6.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastuksessa on pidetty tärkeänä henkilöstön osaamista jo pitkään. Kaikki terveydensuojeluvalvontaa tekevät tarkastajat ovat osallistuneet alan koulutuksiin vuosittain. Asumisterveystarkastusta tekee neljä tarkastajaa ja heistä kolme on opiskellut työnsä ohella rakennusterveysasiantuntijaksi. Neljäs asumisterveystarkastusta tekevä on aloittanut työssä 2024 ja on jo osallistunut moniosaiseen melukoulutukseen. Tuusulan kunnan koulutusohjeen mukaan jokaisella työntekijällä on mahdollisuus 10 palkalliseen koulutuspäivään vuosittain ja pidempikestoista koulutuksesta voidaan sopia erikseen. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tunnistaa jatkossakin tarpeen osaamisen jatkuvalla kehittämisellä. Myös säännölliset sisäiset auditoinnit ja mahdollisuus työparityöskentelyyn tukemat osaamisen kehittymistä.

Terveydensuojeluvalvontaa tekevilla tarkastajilla on käytössään lämpötila-, hiilidioksi- ja pintakosteusmittarit. Lisäksi yksiköstä löytyy lämpökamera, melumittari ja säteilymittari. Mittarit kalibroidaan säännöllisesti.

3.6.3 Valmius ja varautuminen

Toimiminen häiriötilanteissa on osa terveystarkastuksen työtä. Monelta osin tehtävät häiriötilanteissa ovat samankaltaisia kuin normaalioloissa. Häiriötilanteissa resurssit kohdistetaan juuri kyseisen häiriön vaativiin toimiin ja ihmisten terveydensuojeluun kyseisissä olosuhteissa. Terveystarkastuksessa on häiriötilannesuunnitelma, joka on viimeksi päivitetty kokonaan vuonna 2021, häiriötilannesuunnitelmaan liittyvät yhteystietolistat päivitetään vuosittain. Toimintaa häiriötilanteissa pyritään harjoittelemaan vuosittain. Vuonna 2025 terveystarkastus osallistui yhteen häiriötilanneharjoitukseen. Vuoden 2026 harjoitukset eivät ole vielä tiedossa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on viisi sopijakuntaa ja jo-

kaisen sopijakunnan valmiusjohtoryhmässä on edustaja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksesta. Lisäksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveysturvallisuuden päällikkö osallistuu alueellisen sotevarautumisen yhteistyöryhmän toimintaan.

3.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta

3.7.1 Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

3.7.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista terveydensuojelulain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatuksikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehoituksia on pystytty valvomaan.

3.7.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä arvioidaan vuosittain. Valvontanäytteiden kokonaismäärää verrataan suunniteltuun näytemäärään. Jos edellä mainittujen näytteiden määrässä on eroja, syyt kirjataan.

3.7.4 Valvonnasta saadut tulot ja voimavarojen riittävyys

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulojen kohdentumista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäksi.

Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

3.7.5 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammi-kuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA). Uimarantavesien (EU-uimaranat) näytetulokset siirretään sähköisenä Vati tietojärjestelmään. Talusveden näytetulokset toimitetaan vielä vuosittain erillisellä tiedonkeruulomakkeella aluehallintovirastolle.

3.8 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on viestintäohje. Viestintäohjeessa kuvataan ympäristökeskuksen viranomaistehtävien tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön viestintätoimenpiteiden kokonaisuus, joka kohdistuu ympäristökeskuksen asiakkaisiin ja eri yhteistyötahoihin (ulkoinen viestintä) sekä ympäristökeskuksen oman toiminnan ohjaimiseen (sisäinen viestintä). Ulkoista viestintää ovat mm. päivittäinen asiakaspalvelu, toiminnasta tiedottaminen ja eri kohderyhmille järjestetyt koulutukset. Resurssipulan vuoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei säännöllisesti järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Erityistilanteiden tiedotuksessa ja viestinnässä käytetään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen häiriötilannesuunnitelman sisältämää Tuusulan kunnan viestintävalmiussuunnitelmaa. Viestintäohjeita päivitetään toimintaympäristön muuttuessa.

3.9 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään terveydensuojeluvalvonnassa silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat terveydensuojelulain 12. ja 13. luvuissa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Terveydensuojelulain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

3.10 Terveydensuojeluviranomaisen lausunnot

Terveysvalvonta antaa lausuntoja mm. kaavoihin, ympäristö- ja rakennuslupiin. Pääosa lausuntojen annosta on delegoitu terveystarkastajalle. Mikäli samasta asiasta annetaan sekä ympäristönsuojeluviranomaisen että terveydensuojeluviranomaisen lausunto, niin

nämä valmistellaan yhdessä ympäristönsuojelun kanssa ja lausunnon antaa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta.

TAULUKKO 13 VESILAITOSTEN VALVONTA

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustien	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Vesilaitos: EU-raportoitava vedenjakelualue				
Järvenpää	1	1	1	8-15
Kerava	1	1	1	8-15
Mäntsälä	1	1	1	8-15
Nurmi-järvi	1	1	1	8-15
Tuusula	1	1	1	4
Vesilaitos: muu vedenjakelualue				
Järvenpää	0	1	0	4
Kerava	0	1	0	4
Mäntsälä	8	1	8	4
Nurmi-järvi	6	1	6	4
Tuusula	2	1	2	4
Vesilaitos: pieni vedenjakelualue				
Järvenpää	0	0,5	0	3
Kerava	1	0,5	0,5	3
Mäntsälä	11	0,5	5,5	3
Nurmi-järvi	17	0,5	8,5	3
Tuusula	5	0,5	2,5	3
Vesilaitos: tukkuvesilaitos				
Tuusula	1	1	0	3

TAULUKKO 14 KOULUJEN, PÄIVÄKOTIEN JA MUIDEN LASTEN JA NUORTEN KOHTEIDEN SEKÄ JULKISTEN HUVI- JA KOKOONTUMISHUONEISTOJEN VALVONTA

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Lasten ja nuorten kohteet, kerhotilat, nuorisotilat ja sisäleikkipuistot				
Järvenpää	8	0,25	2	3
Kerava	8	0,25	2	3
Mäntsälä	4	0,25	1	3
Nurmi-järvi	23	0,25	5,75	3
Tuusula	22	0,25	5,5	3
Peruskoulut				
Järvenpää	14	0,3	4,2	5-15
Kerava	11	0,3	3,3	5-15
Mäntsälä	12	0,3	3,6	5-15
Nurmi-järvi	27	0,3	8,1	5-15
Tuusula	17	0,3	5,1	5-15
Lukio, yliopisto, kansalaisopisto				
Järvenpää	2	0,3	0,6	5-15
Kerava	3	0,3	0,9	5-15
Mäntsälä	1	0,3	0,3	5-15
Nurmi-järvi	5	0,3	1,5	5-15
Tuusula	6	6	6	6
Keski-asteen oppilaitokset				
Järvenpää	9	0,3	2,7	5-15
Kerava	3	0,3	0,9	5-15
Mäntsälä	2	0,3	0,6	5-15
Nurmi-järvi	3	0,3	0,9	5-15
Tuusula	2	0,3	0,6	5-15

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Päiväkodit				
Järvenpää	27	0,3	8,1	5
Kerava	27	0,3	8,1	5
Mäntsälä	13	0,3	3,9	5
Nurmi-järvi	37	0,3	11,1	5
Tuusula	28	0,3	8,4	5
Lasten leikki- ja päivätoiminta				
Järvenpää	0	0,3	0	3
Kerava	1	0,3	0,3	3
Mäntsälä	1	0,3	0,3	3
Nurmi-järvi	2	0,3	0,6	3
Tuusula	3	0,3	0,9	3

TAULUKKO 15 SOSIAALIALAN YKSIKÖIDEN VALVONTA

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Sosiaalialan yksiköt, lastensuojeluyksiköt				
Järvenpää	4	0,3	1,2	3
Kerava	4	0,3	1,2	3
Mäntsälä	7	0,3	2,1	3
Nurmi-järvi	5	0,3	1,5	3
Tuusula	13	0,3	3,9	3
Sosiaalialan yksiköt, vanhainkodit				
Järvenpää	8	0,3	2,4	5
Kerava	9	0,3	2,7	5

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Mäntsälä	5	0,3	1,5	5
Nurmijärvi	8	0,3	2,4	5
Tuusula	5	0,3	1,5	5
Muut sosiaalialan yksiköt, kehitysvammaisten laitokset, päihdehuoltolain mukaiset laitokset				
Järvenpää	6	0,3	1,8	3
Kerava	3	0,3	0,9	3
Mäntsälä	7	0,3	2,1	3
Nurmijärvi	5	0,3	1,5	3
Tuusula	11	0,3	3,3	3

TAULUKKO 16 MUIDEN VALVONTAKOHTTEIDEN VALVONTA

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Majoitushuoneistot				
Järvenpää	6	0,2	1,2	3
Kerava	1	0,2	0,2	3
Mäntsälä	6	0,2	1,2	3
Nurmijärvi	5	0,2	1	3
Tuusula	9	0,2	1,8	3
Kauneushoitolat				
Järvenpää	47	0,25	11,75	3
Kerava	39	0,25	9,75	3
Mäntsälä	12	0,25	3	3

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Nurmi-järvi	20	0,25	5	3
Tuusula	34	0,25	8,5	3
Saunat				
Järven-pää	0	0,5	0	3
Kerava	0	0,5	0	3
Mänt-sälä	2	0,5	1	3
Nurmi-järvi	1	0,5	0,5	3
Tuusula	0	0,5	0	3
Uimahallit				
Järven-pää	1	1	1	5
Kerava	1	1	1	5
Mänt-sälä	0	1	0	5
Nurmi-järvi	1	1	1	5
Tuusula	2	1	2	2
Uima-altaat ja vastaavat				
Järven-pää	1	1	1	2
Kerava	1	1	1	2
Mänt-sälä	0	1	0	2
Nurmi-järvi	5	1	5	2
Tuusula	1	1	1	2
Isot Uimarannat				
Järven-pää	1	1	1	3
Kerava	0	1	0	3
Mänt-sälä	2	1	2	3
Nurmi-järvi	2	1	2	3
Tuusula	3	1	3	3
Muut uimarannat ja talviuintipaikat				

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2025

Kunta	kohteiden määrä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika tunteina
Järvenpää	1	1	1	3
Kerava	0	1	0	3
Mäntsälä	7	1	7	3
Nurmi-järvi	4	1	4	3
Tuusula	2	1	2	3
Liikuntatilat				
Järvenpää	25	0,2	5	3
Kerava	20	0,2	4	3
Mäntsälä	5	0,2	1	3
Nurmi-järvi	16	0,2	3,2	3
Tuusula	25	0,2	5	3

TAULUKKO 17 VUODEN 2026 UIMAHALLIEN JA UIMA-ALLASTILOJEN UIMAVESINÄYTTEET/TOIMIJAT OTTAVAT NÄYTTEET ITSE

Kunta	Kohde	Valvontasuunnitelman näytteenottokerta	Näytteitä yhteensä valvontasuunnitelmassa (mikrobiol&fys.kem)	TRIHALOM.
Tuusula				
	Tuusulan uimahalli (5)	24	120	5
	Gustavelund (2)	8	8	2
	Yhteensä	32	128	7
Järvenpää				
	Järvenpään uimahalli (7)	24	168	7
	Ammattiopisto Spesia Järvenpää (1)	4	4	1
	Yhteensä	28	172	8
Kerava				
	Keravan uimahalli (6)	26	156	6
	Keravan maauimala, kesä (2)	7	14	0
	Keravan terveystakeskus (1)	4	4	1
	XO Center (3)	5	15	3
	Yhteensä	42	174	10
Nurmijärvi				
	Rajamäen uimahalli (6)	20	120	6
	Keusote, TK fysioterapia (1)	4	4	1
	Kilajavan Resort (1)	4	4	1
	Keusote kuntoutuskeskus, Kiljavan sairaala (3)	8	24	3
	Kissankello (1)	8	8	1
	Vauhtifarmi (ulkoallas auki vain kesäisin)	2	2	0
	Yhteensä (kohteita 16, altaita 31)	46	162	12
	KAIKKI YHTEENSÄ	148	636	37

TAULUKKO 18 TERVEYDENSUOJELULAIN MUKAISEN VALVONNAN TARKASTUSTEN SISÄLTÖ

Kohdetyypit	Tarkastusten sisältö (sekä riskinarviointiin liittyviä tekijöitä)
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohdeet	asutuksen läheisyys, asukkaiden määrä, asukkaiden häiriöalttius, toiminnan jatkuvuus, melu ja muut päästöt, kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	yleinen siisteys, käymälät ja muut sosiaalityilat, sisäilman laatu, ilmanvaihto, toiminnan aiheuttama melu (asiakasmäärät, harjoitettavan toiminnan laatu)
Julkinen majoitushuoneisto - hotellit - matkustajakodit ja muu majoitus - leirikeskukset ja muut vastaavat majoituskohdeet	varustelutaso, majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat, yleinen siisteys, siivousjärjestelyt, sisäilman laatu, ilmanvaihto (asiakasmäärät)
Yleinen sauna	saunatilat, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät, ilmanvaihto, pintojen ja kalusteiden kunto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt (asiakasmäärät)
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala, uimaranta tai kylpylä - uimahalli - uima-allas, uimala - kylpylät ja vesipuistot - EU- uimarannat - muut yleiset uimarannat	Uimahallit, kylpylät ym.: henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen, valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen, allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta, tulokset asiakkaiden nähtävillä, puhdistuslaitteiden toiminta niiden huolto ja käyttötarkkailu, ilmanvaihto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt, sauna- ja pesutilat, kalusteiden ja pintojen kunto, jätehuolto (asiakasmäärät) Uimarannat: rannan siivous ja jätehuolto, yleiseen käyttöön tarkoitettu käymälä ja pukeutumistilat, valvontaviranomaisen ottamien valvontanäytteiden tutkimustulokset niitä varten varatulla ilmoitustaululla, kieltotaulu päästää koiria ja muita kotieläimiä uimarannalle (riskit uimaveden laadulle, kävijämäärät)

Kohdetyypit	Tarkastusten sisältö (sekä riskinarviointiin liittyviä tekijöitä)
Koulu tai oppilaitos - peruskoulu - lukio, yliopisto, kansalaisopisto - keskiasteen eril. oppilaitokset	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet oppilasmäärät ja tilojen riittävyys suhteessa oppilasmääriin
Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, vaatteiden käsittely, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha- ja leikkialueet, lapsimäärät ja tilojen riittävyys suhteessa lapsimääriin
Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet (asiakasmäärät, omatoimisuus/hoidettavuus)
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m³/d)	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitostilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m³/d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitostilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m³/d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	soveltaen samat kuin yllä toiminnan laajuus (elin-tarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

4 Tupakkalain valvontasuunnitelma

4.1 Johdanto

Tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää. Tupakkalain mukaan kunnan tulee alueellaan valvoa tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Tupakkalain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tätä valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston (Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028. Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä ohjelmakaudelle 2025–2028 ovat savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta, etämyynnin ja markkinoinnin valvonta sekä ehkäisevä päihdetyö.

Vuonna 2009 astui voimaan tupakkalain muutos, jonka myötä tupakan myynti muuttui luvanvaraiseksi. Tupakkalakiin vuonna 2010 tehdyssä muutoksessa kiellettiin tupakkatuotteiden myynti ja muu luovutus alle 18-vuotiaille. Tämän johdosta Terveysvalvonnan tarkastuksissa tulee varmistaa, ettei myyjä tietoisesti salli tupakan välittämistä alaikäisille. Lakimuutos myös kieltää tupakkatuotteiden esilläpidon 1.1.2012 alkaen ja tupakointikiellot laajentuivat koskemaan mm. perhepäivähoitopaikkoja ja ulkoalueilla järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksia ja katsomoita. Tupakkalain soveltamisala laajeni vuonna 2016 koskemaan tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukkeita, niissä käytettäviä nesteitä sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasvipörsäisiä, kuten yrttisavukkeita. Vuonna 2016 tuli myös etämyyntiä, tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuutta sekä tupakointikielloja koskevaa kansallista lisäsääntelyä. Tupakkalain muutoksessa vuonna 2024 tuli jäljitettävyyden ja turvaominaisuus merkintöjen laajeneminen kaikkiin tupakkatuotteisiin. Viimeisin muutos tupakkalakiin on vuodelta 2025, muutoksen myötä savuttomien nikotiinituotteiden myynnistä tulee tehdä ilmoitus kunnan valvontaviranomaiselle. Lisäksi savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuudelle säädettiin enimmäisraja ja vain tietyt maut ovat sallittuja.

4.2 Tarkastusten sisällön määrittely

Tupakkalain mukainen myyntipaikan tarkastus sisältää mm. tupakan myynnin omavalvontasuunnitelman tarkastamisen, myyntikielto-opasteiden, mainonnan ja tupakkatuotteiden myyntipisteen tarkastamisen sekä tupakkatuotteiden aitouden ja jäljitettävyyden tarkastaminen. Tarkastuksessa käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita, jotka

ovat myös Vati-tietojärjestelmän tarkastuslomakepohjina. Tupakkalakiin mahdollisesti tehtävät muutokset otetaan huomioon tarkastusta tehtäessä.

Ravitsemisliikkeissä, joissa on erillinen tupakointitila, tarkastetaan ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten

Mikäli ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tehdään tarkastus terveydensuojeluviranomaisen toimesta, tarkastuksella tarkastetaan myös se, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuksien seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

Tarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä (Vati) ja pöytäkirja lähetetään kohteeseen. Tarkastuspöytäkirjassa annetaan tarvittaessa ohjeita ja toimenpidekehotuksia, jotta lain edellytykset toteutuvat. Mikäli kohteen toiminnassa havaitaan epäkohtia eikä toimenpidekehotusta noudateta, annetaan kohteelle määräys korjata epäkohdat annetussa määräajassa. Tupakkalain mukainen tarkastus voidaan tehdä yhdessä elintarvike- tai terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen kanssa.

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat myyntiluvan tai -ilmoituksen käsittelyyn sekä myyntiluvan haltijaan tai ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun. Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on näin ollen maksutonta.

4.2.1 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta

Tupakkalain uudistuksen myötä savuttomille nikotiinituotteille on säädetty nikotiiniraja ja niille on sallittu vain tietyt maut. Muilta osin näitä tulisi valvoa vastaavasti kuin muita tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä. Lainsäädäntömuutos huomioidaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tupakkavalvonnassa.

Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa tulee olla turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunnistus. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistamaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuotteen valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti.

Tupakkalain mukaisessa vähittäismyynnin valvonnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että kaikissa tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunnistus. Valvontayksikön tulisi lisäksi tarkastaa jäljitettävyyttä koskevien tietojen oikeellisuus jäljitettävyyjärjestelmän toissijaisesta tietovarastosta.

Etämyynti

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasvipöytätuotteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa tuotteita kuluttajalle etäviestimiä käyttäen.

Kunnat valvovat etämyyntikiellon noudattamista. Käytännössä tämä tarkoittaa asiaan puuttumista, mikäli etämyyntiä havaitaan. Kunta voi kieltää tällaisen toiminnan ja tehostaa kieltä uhkasakolla. Lisäksi etämyyntikiellon rikkominen olisi peruste vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle.

Markkinointi

Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto.

Vähittäismyyntipakkausten ja tuotteiden ulkoasua säännellään lainsäädännössä. Näitä valvotaan osana vähittäismyynnin valvontaa. Markkinointia toteutetaan myös yhä enemmän sähköisessä toimintaympäristössä ja sosiaalisessa mediassa. Kunnan on vähittäismyyntipaikoissa tapahtuvan valvonnan lisäksi valvottava myyntipaikkojen mahdollisia sosiaalisen median tilejä ja verkkosivuja.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö kattaa toiminnot, joilla olisi tarkoitus saada tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppumaan vuoteen 2030 mennessä. Valvontaviranomainen voi edistää tätä valvomalla, että tupakkatuotteita myydään laillisesti, niitä ei markkinoida ja tupakointikieltoja noudatetaan. Sekä tuomalla hyvinvointialueiden tietoon valvonnassa havaitut kehityssuunnat.

4.3 Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys

Valviran valvontaohjelman mukaan tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito tulisi tarkastaa vähittäismyynti- ja tukkumyyntipaikoissa säännöllisesti vähäriskisten paikkojen osalta tarkastuksia voi tehdä harvemmin kuitenkin vähintään kerran neljässä vuodessa, mikäli.

Keski-Uudenmaan tupakan vähittäismyyntin valvontakohteet ja niihin suunniteltu tarkastustiheys on esitetty taulukossa 5. Kohteisiin tehdään tarvittaessa lisätarkastuksia, jos tarkastuskäynnillä on jouduttu huomauttamaan epäkohdista tupakkalain noudattamisessa.

TAULUKKO 19 TUPAKKALAIN MUKAISEN VALVONNAN KOHTEET

Kunta	Kohteet (lkm.)	Suunniteltu tarkastustiheys	Suunnitellut tarkastukset (lkm./vuosi)
Vähittäismyynti			
Järvenpää	34	0,5	17
Kerava	28	0,5	14
Mäntsälä	18	0,5	9
Nurmi-järvi	28	0,5	14
Tuusula	29	0,5	15
Yhteensä	137	-	69
Tukkumyynti			
Kerava	1	0,5	1
Tuusula	1	0,5	0

4.4 Muu tupakkalain mukainen valvonta

Vähittäismyyntipaikkoihin tehtävien tarkastusten lisäksi valvotaan tupakointikieltojen noudattamista. Esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa ja uimarannoilla tarkastus tehdään osana terveydensuojelulain mukaista suunnitelmallista tarkastusta. Tupakkalain mukainen tarkastuskertomus ja tarkastussuorite tehdään kuitenkin vain silloin, jos tupakointikieltoa rikotaan. Tupakointikieltojen valvontaa tehdään tarvittaessa myös ilmoitusten perusteella. Esimerkiksi asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen rikkomista valvotaan, jos on syytä epäillä, että kieltoa ei noudateta.

4.5 Henkilöstöresurssit

Vuodelle 2026 tupakkalain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella varattu yksi henkilötyövuosi.

Henkilöstöressurit jaetaan seuraavasti:

Suunnitelmallinen valvonta	0,5 htv
Lupakäsittely, tupakointikiellot, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi	0,5 htv

4.6 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

4.6.1 Tarkastusten määrä ja kattavuus valvontakohtetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista tupakkalain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuosittain. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

4.6.2 Painopistealueiden valvonnan toteutuminen

Raportoinnissa arvioidaan, miten hyvin valvonnassa on huomioitu Valviran valtakunnalliset tupakkalain valvonnan painopistealueet.

4.6.3 Voimavarojen riittävyys

Voimavarojen riittävyden arvioinnissa selvitetään, kuinka paljon voimavaroja on käytetty kunnan tupakkalain mukaiseen valvontaan ja verrataan sitä Valviran määrittelemään valvontatarpeeseen (toteumaluku= toteutunut valvonta/laskennallinen valvontatarve).

4.6.4 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen väliarviointi tehdään valvontayksikön sisäisesti elokuussa. Lopullinen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi aluehallintovirastoon valvontavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

5 Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2024–2026

5.1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamisavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoittamista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa tulee kuvata miten kunnaneläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi. Kunnan on suunnitelmassa osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi mm.

- elintarvikelaissa (297/2021)
- eläintautilaissa (76/2020)
- eläinten hyvinvointilaissa (693/2023)
- eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006)
- eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014)
- sivutuotelaissa (517/2015)

5.2 Toimintaympäristö

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 valtio ryhtyi ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on ollut entistä selkeämmin erottaa valvontatehtävät eläinlääkäripalveluista ja perustaa kuntiin

päätoimisia valvontaeläinlääkäriä virkoja. Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on osoittautunut toimivaksi eli valvonta on parantunut sekä laadullisesti että määrällisesti. Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen. Kunnille maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Erityisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina, ja jatkossa myös kuluttajien eettiset valinnat tulevat entistä enemmän ohjaamaan eläinten hyvinvointiin liittyvää keskustelua. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus voi lähivuosina muokata valvonnan toimintaympäristöä.

Eläintautitilanne on säilynyt maassamme vastustettavien eläintautien osalta hyvänä huolimatta kansainvälisen eläinliikenteen kasvusta ja eläintautitilanteen huononemisesta lähi-alueilla, mikä osaltaan korostaa poikkeustilanteisiin varautumisen tärkeyttä.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Lemmit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on yhä kasvava rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden määrä ja palveluvalikoima kasvavat edelleen ja entistä suurempi osa eläinlääkäripalveluista on yksityisten tuottamia. Tämä on lisännyt keskustelua yksityisten ja kuntien roolista eläinlääkäripalveluiden tuottajina.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella eläinlääkäripalveluja koskevien säännösten uudistamista. Työryhmätyön seurauksena on tehty uusi esitys eläinlääkintähuoltolaista. Uusi eläinlääkintähuoltolaki on hyväksytty eduskunnassa ja sen voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Laki voisi mahdollisesti tulla voimaan v. 2025.

5.3 Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa huhtikuun alussa vuonna 2009. Isäntäkuntana toimii Tuusula. Asukas pohja alueella on n. 184 000 asukasta. Ympäristökeskukseen yhdistyivät ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu Järvenpäästä, Mäntsälästä ja Tuusulasta. Kerava liittyi mukaan 1.6.2009. Vuoden 2013 alusta ympäristökeskuksen sopijakuntien määrä lisääntyi Nurmijärven liittyessä mukaan.

Mäntsälän eläinlääkäripalvelut on hankittu virka- ja päivystysaikana ostopalveluna Helsingin yliopiston Tuotantoeläinsairaalaalta. Sopimus oli voimassa vuoden 2021 loppuun ja sitä on jatkettu kahdella optiovuodella 2022–2023. Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa

(285/2023) todetaan, että Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto tuottaa lain 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista. Koska eläinlääkintähuoltolaki ei ole vielä voimassa v. 2024 ja voimassa oleva sopimus päättyy 31.12.2023, tullaan Mäntsälän eläinlääkäripalvelujen järjestäminen vuodeksi 2024 järjestämään todennäköisimmin väliaikaisella sopimuksella.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kunnat Mäntsälää lukuun ottamatta muodostavat eläinlääkintähuollon päivystysalueen.

Valvontaeläinlääkärin virka on täytetty 1.8.2012 alkaen. Valvontaeläinlääkärin työtehtäviin kuuluvat eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät asiat. Toinen valvontaeläinlääkärin virka täytettiin 16.8.2023 alkaen.

5.4 Voimavarat

Kunnaneläinlääkäri on kunnassa virkasuhteessa toimiva eläinlääkäri, joka hoitaa eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kunnaneläinlääkärin tehtävänimike voi olla muu kuin kunnaneläinlääkäri esim. valvontaeläinlääkäri, terveysvalvonnan johtaja tai hygieenikko. Tiettyjen lakien, kuten eläinsuojelu- ja eläintautilain nojalla kunnaneläinlääkäri on viranomainen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palveluksessa työskentelee kahdeksan eläinlääkärinä: terveysvalvonnan päällikkö, eläinlääkintähuollon päällikkö, hygieenikkoeläinlääkäri, neljä praktikkoeläinlääkärinä ja kaksi valvontaeläinlääkärinä. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa eläinlääkintähuollon toteutumisesta ja toimii yksikön esihenkilönä. Sen lisäksi hän tekee elintarvikevalvonnan laitosvalvontaa ja siihen liittyviä muita tehtäviä 30 % työajastaan. Terveysvalvonnan päällikkö toimii terveysvalvonnan yksikön johtajana. Hygieenikkoeläinlääkärin tehtäviin kuuluu elintarvikevalvonta (mm. laitosvalvonta ja maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset) ja osittain sivutuotevalvonta.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat Järvenpään, Keravan, Nurmijärven ja Tuusulan alueella kotieläinten peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun, eläinten vientitodistukset sekä mahdollisuuksien mukaan päivystysaikana kiireelliset eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää eläinsuojelueikä eläintautipäivystystä. Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on samat vastualueet ja kaikki tekevät kaikkia tehtäviä tarvittaessa minkä vaan ympäristökeskuksen sopijakunnan alueella. Mäntsälän osalta praktikkoeläinlääkärit hoitavat eläinten vientitodistukset ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät sekä mahdollisuuksien mukaan päivystysaikana

kiireelliset eläinsuojeluasiat Valvontaeläinlääkärit hoitavat virka-aikana Mäntsälän alueen eläinsuojeluasiat.

Kunnan tulee ensisijaisesti järjestää kiireellinen eläinlääkäriapu alueellaan oleville kotieläimille kaikkina vuorokaudenaikoina. Tätä palvelua varten on olemassa riittävät resurssit. Toimialueen, lukuun ottamatta Mäntsälää, potilaista 94 % on pieneläimiä. Muille kuin hyötyeläimille järjestetään peruseläinlääkäripalveluja mahdollisuuksien mukaan kiireellisesti eläinlääkäriavun annolta jäävällä ajalla. Sopijakuntien alueella sekä naapurikunnissa on useita yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjoavia yrityksiä.

Mäntsälän eläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikana hoitaa Helsingin yliopisto. Tällä hetkellä oleva sopimus on voimassa vuoden 2021 loppuun. Sopimusta on jatkettu kahdella optiovuodella 2022–2023.

Eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät hoitavat pääosin Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkärit virka-aikana. Myös praktikkoeläinlääkärit tekevät edellä mainittuja tehtäviä varsinkin eläntautien osalta. Praktikot hoitavat eläinsuojelutarkastuksia sekä valvontaeläinlääkärien kanssa yhdessä, että itsenäisesti valvontaeläinlääkärien poissa ollessa.

Ympäristökeskuksen on kolme vakituista pieneläinhoitajan työsuhdetta. Henkilöiltä vaadittava koulutus on pieneläinhoitajan tai klinikkaeläinhoitajan ammattitutkinto. Pieneläinhoitajat toimivat eläinlääkäreiden apuna. Praktikot huolehtivat, että he tekevät vain hoitajille kuuluvia tehtäviä. Pieneläinhoitajalle kuuluvat tehtävät on kirjattu.

Vastaanoton siivous ja muut huoltopalvelut hankitaan kunnan siivous- ja kiinteistöhuoltoyksiköiltä. Välinehuollon hoitavat pääosin pieneläinhoitajat. Tuusulan kunnan tietohallintoyksikkö huolehtii ICT-palveluista. Eläinlääkintähuollon yksiköllä on saatavissa toimistopalveluja ympäristökeskuksen hallinto- ja toimistosiheteereiltä. Yhden toimistosiheteerin työnkuvaan kuuluvat mm. eläinlääkintähuollon asiat.

Päivystysrenkaassa on neljä päivystäjää. Vuosilomien ja tarvittaessa pidempien tai yhtäaikaisten koulutusten sekä sairauslomien ajaksi palkataan sijaisia. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa edellä mainittujen sijaisten hankkimisesta. Äkillisissä tapauksissa sijaisen saaminen on erittäin hankalaa sekä eläinlääkärien että hoitajien osalta. Praktikot ovat hankkineet ulkopuolisia eläinlääkäreitä hoitamaan päivystyksen puolestaan, mikäli eivät itse päivystä. Viime vuosina ulkopuoliset päivystäjät ovat tehneet suurimman osan päivystyksistä.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täy-

dennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §). Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (ElhL 16 §). Valvontatehtäviä tekevien eläinlääkäreiden on myös ylläpidettävä ammattitaitoaan osallistumalla tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen.

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkäriin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkäriin virkaan edellytetään tutkintoon perustuvan ja erikseen myönnetyn pätevyyden lisäksi, että tehtävään valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista tehtävien hoitoon. Kunta varmistaa, että kunnan valvovilla viranomaisilla on riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkäriin tehtäviksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkäriin päätöstä asiasta, samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkäriin tutkintoa. Kunta työnantajana huolehtii, että eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on riittävät mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen.

Ympäristökeskuksessa terveysturvonnan, eläinlääkintähuollon päällikön ja hygieenikkoeläinlääkäriin pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto sekä erikoistumistutkinto ympäristöterveydenhuollon alalta tai siihen kuuluva elintarvikehygienikkotutkinto. Muiden eläinlääkärien pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto. Sijaisiksi voidaan palkata myös eläinlääketieteen kandidaatteja, joilla on oikeus toimia kunnaneläinlääkäreiden sijaisena. Palkattavien eläinlääkäreiden tai eläinlääketieteen kandidaattien pätevyys tarkistetaan ennen virkamääräystä Ruokaviraston Eläinlääkärirekisterin tietopalvelusta.

Eläinlääkäreiden koulutustarpeet käsitellään vuosittain kehityskeskusteluissa ja yksikkökokouksissa ja koulutukset suunnitellaan huomioiden tuleva koulutustarjonta. Käytännössä kaikki yksikön vakituiset työntekijät sekä pitkäaikaiset sijaiset voivat osallistua yhteen tai kahteen työhön liittyvään maksulliseen koulutukseen vuodessa. Työntekijät osallistuvat lisäksi aluehallintoviraston tai Ruokaviraston järjestämiin maksuttomiin koulutuksiin sekä työnantajan edellyttämiin koulutuksiin. Työnantajan hyväksymistä viikonloppukoulutuksista työntekijät saavat korvauksena palkallisen vapaapäivän/koulutuspäivä.

5.5 Tietojärjestelmät

Praktikkoeläinlääkäreiden käytössä on vuonna 2014 käyttöön otettu KliniQ-eläinlääkäriohjelma, joka sisältää ajanvarausohjelman, asiakasrekisterin, laskutuksen ja lääkekirjanpidon. Asiakasrekisteri on yhteinen ja kunnan omistama. Sijaiset käyttävät samaa ohjelmaa ja kaikilla käyttäjillä on omat käyttäjätunnukset. Ohjelman varmuuskopiot ovat Tuusulan kunnan palvelimella, josta huolehtii kunnan ICT-yksikkö, kuten kaikesta muustakin tietohallintoon liittyvistä asioista. Kaikki vakituiset ja sijaiset allekirjoittavat kunnan tietoturvasopimuksen.

Eläinlääkäreillä on toimitiloistaan yhteys Tuusulan kunnan tietoverkkoon. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen yhteiselle verkkoasemalle pääsevät kaikki ympäristökeskuksen työntekijät. Eläinlääkintähuollon yhteiseen kansioon on talletettu ohjeita ja lomakkeita. Vakituiset eläinlääkärit voivat lisäksi käyttää TerveKuu-asiakastietojärjestelmää. Eläinlääkäreillä on käytössään älypuhelimet.

TerveKuu-asiakastietojärjestelmään valvontaeläinlääkärit tallentavat tiedot eläinsuojelutarkastuksista. Eläinsuojelutarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja tai päätös joko itseäljentävälle lomakkeelle tai sähköisesti täytettävälle lomakkeelle. Eläinsuojeluasiakirjat säilytetään arkistonmuodostamissuunnitelman mukaisesti. Arkistoinnista vastaavat valvontaeläinlääkärit.

Eläintautitarkastuksiin liittyvät asiakirjat ovat joko praktikoilla tai valvontaeläinlääkäreillä riippuen siitä, kuka on asian hoitanut. Kaikki muut eläinlääkintähuoltoa koskevat asiakirjat ovat ympäristökeskuksen toimitiloissa joko yhteisessä arkistossa tai kullakin hygieenikkoeläinlääkärillä omansa.

TRACES NT-tietojärjestelmän käyttäjätunnukset ovat osalla eläinlääkäreistä. TRACES NT on kehitetty varmentamaan elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä ja valvonta EU- maiden välisessä sisämarkkinakaupassa ja osin kolmansien maiden välillä.

Naseva- ja Sikava -tietojärjestelmiä käyttävät praktikot terveydenhuoltokäynneillään. Naseva on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja vastaavasti Sikava on terveydenhuollon seurantajärjestelmä sikaloille. Eläintenpitäjärekisterin käyttäjätunnukset ovat valvontaeläinlääkärillä, eläinlääkintähuollon päälliköllä sekä hygieenikkoeläinlääkärillä. Eläintenpitokieltorekisteriin hakee jokainen eläinlääkäri itse käyttäjätunnukset.

Eläinlääkärit osallistuvat tietojärjestelmiin liittyviin koulutuksiin.

5.6 Yhteistyö ja viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on viestintäsuunnitelma/-ohje ja viestintätiimi. Eläinlääkintähuollon toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa pääasiassa eläinlääkin-

tähuollon päällikkö. Terveysvalvonnan toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa terveysterveysvalvonnan päällikkö. Myös praktikot ja valvontaeläinlääkäri voivat antaa toimialaansa koskevia tietoja tiedotusvälineille ja yleisölle. Eläintautiasioissa tiedotusvastuu on Ruokavirastolla tai aluehallintoviraston läänineläinlääkärillä. Erityistilanteiden tiedotuksessa toimitaan ympäristökeskuksen erityistilannesuunnitelman ja Tuusulan kunnan viestintäsuunnitelman mukaisesti.

Yhteydenpitoa muihin viranomaisiin tekevät kaikki ympäristökeskuksen eläinlääkärit asiasta riippuen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on omat internetsivut, joiden ylläpidosta vastaa ympäristökeskuksen viestinnästä vastaavat henkilöt. Internetsivuilla on koottu keskeistä tietoa eläinlääkintähuollosta. Sivujen muokkaaminen tapahtuu helposti ottamalla yhteyttä pääkäyttäjiiin. Pääkäyttäjät pääsevät myös Tuusulan kunnan internetsivuilla. Muiden sopiajuntien sivuilta on linkki ympäristökeskuksen sivuille ja haluttaessa tiedotteita sopiajuntien sivuille, tapahtuu se kuntien tiedottajien kautta.

5.7 Maksut

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta vahvistaa taksat. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan sisältyy maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset. Eläinlääkintähuollon maksutaksa sisältää klinikkamaksun suuruuden ja sen perimiseen liittyvät asiat sekä maksullisesta päivystysaikaisesta puhelinpalvelusta perittävät maksut. Löytöeläinten hoidosta peritään löytöeläintaksan mukaiset maksut.

Praktikot noudattavat kunnalliseläinlääkäritaksaa eläinlääkäripalveluissa. Mäntsälän kunnalle eläinlääkäripalvelut hankitaan ostopalveluna. Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakkailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Taksat on esitetty Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilla www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi. Tuotantoeläinsairaalan asiakasmaksut ovat nähtävissä tuotantoeläinsairaalan tiloissa.

5.8 Eläinten terveyden valvonta

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

5.8.1 Eläintautivalmius

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratorioissa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen ja tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Kunnaneläinlääkärit ovat paikallistason viranomaisia eläintautivalvonnassa. Ruokavirasto ja aluehallintovirasto ovat laatineet yksityiskohtaiset toimintaohjeet helposti leviävien eläintautien varalta. Läänineläinlääkärillä on tarvittaessa oikeus määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella aluehallintoviraston toimialueella ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus koko maan osalta.

Valmiuseläinlääkärit ovat sellaisia kunnaneläinlääkäreitä, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Yksi praktikkoeläinlääkäreistä toimii valmiuseläinlääkärinä ja osallistuu säännöllisesti valmiuskoulutuksiin ja eläintautikoulutuksiin.

Eläintautitapauksesta riippuen jaetaan tehtävien hoito kaikkien ympäristökeskuksen eläinlääkäreiden (myös hygieenikot) kesken. Tehtävien jakamisesta vastaa eläinlääkintähuollon päällikkö. Praktikoista vähintään yksi hoitaa kiireellisen eläinlääkäriavun antamisen ja kaikki ei-kiireelliset toimenpiteet siirretään muiden keskittyessä tarvittaessa eläintaudin torjuntaan. Eläinlääkärivastaanotoilla on suojavarusteita eläintautitapausten varalle.

5.8.2 Eläintautien ilmoittaminen

Jokaista eläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa luetteloidun, torjuttavan, valvottavan tai ilmoitettavan eläntaudin osalta ohjeiden mukaisesti. Eläintautien luokittelusta säädetään eläinterveyssäännöstössä (EU) 2016/429) ja sen nojalla annetussa tautien luettelointia ja lueteltuja eläinlajeja koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/1882. Lisäksi eläintautien luokittelusta on säädetty kansallisessa eläintautilaissa (76/2021) ja sen nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 325/2021.

Toimialueella on yksi hevosten alkiontuotanto- ja alkionkeräysryhmä sekä hevosten keinosiemennysasema Mäntsälässä, jota valvoo valvontaeläinlääkäri.

5.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

5.9.1 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES NT-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Virkaeläinlääkäriin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Silloin kun sisämarkkinatuonnin terveystodistus on laadittu TRACES NT-järjestelmässä, niin erän tarkastus raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES NT-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Mikäli saapuva erä/eläin ei täytä ehtoja, ryhtyy valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri tai kummatkin yhdessä lainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin. Eläin käydään tarkastamassa ja tarkastuskertomus toimitetaan aluehallintovirastoon. Aluehallintovirasto tekee asiaan liittyvät hallintopäätökset.

Sisämarkkinavientiin liittyvät eläinten vientitarkastukset tekevät praktikkoeläinlääkärit, jotka myös myöntävät vientitodistukset. Sisämarkkinavientitodistuksia myönnetään pääasiassa hevosten vienteihin.

5.9.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai eläinperäisten tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja. Viejien on rekisteröidyttävä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Ennen todistuksen myöntämistä on varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta.

Praktikkoeläinlääkärit tekevät vientitarkastukset ja myöntävät vientitodistukset EU:n ulkopuolisiin maihin kohdistuvien eläinten vientien osalta.

5.9.3 Tuonti EU:n ulkopuolisista maista

EU:n ulkopuolisista kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta tuojalle jää todisteeksi yleinen eläinlääkinnällinen tuloasiakirja eli CVED-todistus. Poikkeuksena ei-kaupallisina siirtoina matkustajan mukana kulkevat lemmikkieläimet saapuvat Tullin hyväksytyjen saapumispaikkojen kautta. Asianmukaisesti tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Eläinten kohdalla laittomien tuontien valvontatehtävät hoitavat pääosin praktikkoeläinlääkärit, osin valvontaeläinlääkäri.

Paikallinen valvova viranomainen eli kunnaneläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista määräpaikassa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES NT-järjestelmän välityksellä. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

5.10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Jos eläinsuojeluviranomaisella on syytä epäillä, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu ja hän tekee eläinsuojelupäätöksen, niin hän on velvollinen lähettämään pöytäkirjan poliisille.

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvointilain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, on laissa säädetyillä viranomaisilla oikeus tarkastuksen tekemiseen. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

5.10.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri lainsäädännössä määrätyin perustein.

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa sekä epäilyyn perustuvien, että ilmoitustenvaaraisten kohteiden eläinsuojelutarkastukset tekevät virka-aikana pääosin valvontaeläinlääkärit. Mikäli he ovat estyneet, niin tarkastuksen tekevät praktikkoeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäri ja praktikkoeläinlääkäri tekevät osittain yhteistarkastuksia. Joissain tapauksissa eläinsuojelutarkastus tehdään yhdessä terveystarkastajan kanssa. Hevostallitarkastuksia tehdään välillä yhteistyössä ympäristövalvonnan kanssa, joka samalla tarkastaa lantasiat ja jätelain mukaiset asiat. Myös poliisia käytetään apuna osalla tarkastuksista.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkäriä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomainen poliisi. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa poliisi tai mahdollisuuksien mukaan päivystävä praktikkoeläinlääkäri. Sujuvaa yhteistyötä poliisin kanssa eläinsuojelutapauksissa tehdään sekä virka- että päivystysaikana.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehdään tehtyjen ilmoitusten perusteella. Valvontaeläinlääkäri harkitsee ammattitaitonsa ja lainsäädännön perusteella, onko ilmoituksen perusteella syytä tehdä tarkastus. Mikäli jo ilmoituksen perusteella käy ilmi, että asia ei ole eläinsuojelulain mukainen, niin ilmoittajaa ohjataan ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon.

Eläinsuojeluilmoitusten kiireellisyys arvioidaan ilmoitusta vastaanotettaessa. Kiireellisiksi luokitellut tarkastukset tehdään tapauksesta riippuen viimeistään 3 vuorokauden kuluessa ja ei-kiireellisiksi luokiteltujen tapausten käsittely aloitetaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta.

Mikäli hygieenikkoeläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri havaitsevat tarkastuksillaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen vaatimusten laiminlyöntejä, ilmoittavat he niistä aluehallintovirastolle. Laiminlyönnit voivat liittyä muihinkin asioihin kuin eläinsuojeluun.

Aluehallintovirastolla on tiedot niistä toimijoista, jotka ovat tehneet ilmoituksen ammattimaisesta toiminnastaan aluehallintovirastolle. Eläinten hyvinvointilain mukaisissa ns. kiiretoimenpiteissä eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten. Pieneläinten osalta ympäristökeskuksella on sopimus eläinhoitolan kanssa tilapäisen hoidon järjestämisestä. Suurelainten kohdalla toimintatapa harkitaan tapauskohtaisesti.

Mikäli eläinkuljetusten reittisuunnitelmiin liittyviä tarkastuksia tulee tehtäväksi toimialueella, tekee tarkastukset ja niihin liittyvät toimenpiteet ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri. Praktikkoeläinlääkärit auttavat valvontaeläinlääkäriä tarvittaessa.

5.11 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käyttävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määrittellään sivutuotelaisissa 517/2015.

Kunnaneläinlääkärit valvovat Ruokaviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä tai rekisteröimistä laitoksista. Aluehallintovirastolla ei ole valvonnan toimeenpanotehtäviä, vaan ne ohjaavat valvontasuunnitelman toteutumista alueellaan. (Sivutuotelaki 517/2015, 6 luku ja 49 §).

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita. Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava välittömästi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Tarkastukset on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkärin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tarkastus tehdään suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi aluehallintovirastolle sekä Ruokavirastolle. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan aluehallintovirastolle sekä Ruokavirastolle.

Sivutuotelaitosten ja –toimijoiden valvonnan tekee valvontaeläinlääkäri Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri käsittelee myös haaskojen käyttöön liittyvät ilmoitukset ja tekee tarkastukset sekä tekee tarkastukset silloin, kun epäillään, että raatoja hävitetään säädösten vastaisesti keräilyalueella.

5.12 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet.

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäripalvelua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella palvelut järjestetään sopijakuntien asukkaiden kotieläimille.

Kunta ei ole velvollinen järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille. Toiminta-alueen vastaanotoilla ei tarjota perustason ylittäviä palveluja

Erityisesti hevosten suhteen jako hyötyeläimiin ja ei-hyötyeläimiin voi olla ongelmallinen ja tulkinnanvarainen. Käytännössä kunnan on syytä varautua tuottamaan peruseläinlääkäripalvelu kaikille alueensa hevosille, jos varmuutta yksityisestä palvelutarjonnasta ei ole.

Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinoon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytet-

tävät eläimet, opaskoirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä.

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa (ElhL 3 §). Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

5.13 Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset

Suureläimet hoidetaan tilakäynneillä eläintenpitopaikoissa. Pieneläimiä hoidetaan loppuvuodesta 2022 valmistuneella yhteisvastaanotolla, joka sijaitsee Tuusulan Sulassa. Vastaanotot palvelevat Tuusulan, Nurmijärven, Järvenpään ja Keravan asukkaita. Mäntsälän kunnan asukkaita palvelee vastaanotto Tuotantoeläinsairaalan yhteydessä.

Vastaanoton yhteystiedot ja ohjeet löytyvät Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilta kuin myös Mäntsälän tuotantoeläinsairaalan yhteystiedot. Eläinlääkäreiden työvuorot ovat jaettu päivittäin siten, että yksi vastaa akuuteista suurelämistä, yksi akuuteista pieneläimistä ja kaksi ajanvarauspotilaista ja muista tehtävistä. Akuuttipotilaiden ajat annetaan pääasiassa saman aamun ajanvarauksessa ko. päivälle. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen praktikkoeläinlääkärit tarjoavat peruseläinlääkäripalveluita kaikille kotieläimille. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoittoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehitijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisen eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Kotieläimen terveyden tilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vaakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vastaanotolla virka-ajan puhelut eivät ole maksullisia palveluita. Mäntsälässä Tuotantoeläinsairaalan ajanvarausaika klo 8–9 on asiakkaalle ilmainen ja sen jälkeen soittamisesta peritään asiakkaalta maksu.

5.14 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva sekä sikatiloille Sikava. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen nauta- tai sikatiloilla terveydenhuoltosopimuksia on sekä kunnaneläinlääkärin että muiden kuin kunnaneläinlääkäreiden kanssa. Terveydenhuoltopalvelut järjestyvät kysyntää vastaavasti. Tiloja on alueella vähän ja kunnaneläinlääkärin kanssa tehtyjä sopimuksia on alle viisi. Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä ei tule tulevaisuudessa kasvamaan tilojen lukumäärän vähetessä.

Helsingin yliopiston kanssa tehtyyn sopimukseen Mäntsälän eläinlääkäripalveluista sisältyy myös terveydenhuoltotyö.

5.15 Yksityinen palvelutarjonta

Keski-Uusimaa sijaitsee lyhyen matkan päässä pääkaupunkiseudulta, muusta Uusimaasta ja Päijät- sekä Kanta-Hämeestä, joissa yksityisiä pieneläinklinikoita ja hevosklinikoita on paljon. Yksityisiä, jatkuvasti auki olevia ja päivystäviä pieneläinlääkäriasemia on lähimpänä Vantaalla, Helsingissä, Espoossa sekä Hämeenlinnassa. Yksityisiä pieneläinklinikoita tai palveluja tarjoavia eläinlääkäreitä on jokaisessa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakunnassa, osassa useampiakin. Yksityisiä klinikkapalveluita on tarjolla myös suurellemmille esim. hevosille Hyvinkäällä, Espoossa, Porvoossa ja Helsingissä. Helsingin yliopiston Mäntsälän Tuotantoeläinsairaalaan voi virka-aikana lähettää lähetteellä vaativaa hoitoa tai leikkaushoitoa tarvitsevia tuotantoeläimiä. Yliopiston Viikin hevosairaallassa on virka-ajan ulkopuolella päivystys.

5.16 Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina (ElhL 13 §).

Kiireelliseen eläinlääkäriin kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriin kuuluvat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojellisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriin. Kiireellisen eläinlääkäriin tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriin varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Seutukunnilla tarkoitetaan alueiden kehittämissä (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1999) tarkoitettuja maakuntia. Eläinlääkintähuoltolain edellyttämien päivystysalueiden muodostaminen on kunnille pakollista.

Kiireellinen eläinlääkäriin on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkäriin edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua (ElhL 13 §).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella kiireellinen eläinlääkäriin virka-aikana annetaan kunnan vastaanotolla ja Mäntsälän osalta ostopalveluna Tuotantoeläinsairaalan vastaanotolla. Päivystysaikana Helsingin yliopisto vastaa Mäntsälän päivystyspalveluista ja Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, sekä Tuusula muodostavat päivystysalueen. Päivystäviä eläinlääkäreitä on neljä. Päivystyksiä tekevät suurelta osin ulkopuoliset päivystäjät, jotka ovat päivystyksen ajan virkasuhteessa kuntaan.

Päivystyksen eriyttämistä pien- ja suureläimiin ympäristökeskuksen omilla vastaanotoilla ei ole koettu tarpeelliseksi, sillä suureläimiä kaikista päivystysaikaisista potilaista on n. 11 %. Hyötyeläinten kiireellinen päivystysaikainen hoito on pääasiassa ensisijaista pieneläin-

ten hoitoon verrattuna tapauksesta riippuen. Kiireellistä apua tarvitsevat pieneläimet voidaan ohjata ottamaan yhteyttä yksityisiin eläinlääkäriasemiin silloin, kun kunnallinen eläinlääkäri hoitaa kiireellistä apua tarvitsevaa hyötyeläintä. Toistaiseksi kaikkien eläinten kiireellinen eläinlääkäriapu on pystytty järjestämään praktikoiden toimesta sekä virka-aikana että päivystysaikana.

Keskitetty yhteydenotto palvelu on ympäristökeskuksen toimialueella otettu käyttöön vuoden 2013 alusta. Päivystysaikana asiakkaat soittavat vain yhteen numeroon, joka yhdistyy aina päivystävälle eläinlääkärille. Mikäli eläinlääkäri on estynyt vastamaasta puhelimeen toimenpiteen takia, voi yhteydenotto pyynnön jättää puhelinvastaajaan. Soittaminen päivystysnumeroon on asiakkaalle maksullista.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkäriä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomais poliisi. Keski-Uudenmaan päivystävä virkaeläinlääkäri voi ehtiessään hoitaa eläinsuojelutehtävän päivystyksessä ja ainakin antaa neuvontaa poliisille.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkäriä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta. Päivystävä läänineläinlääkäri voi ohjata kunnaneläinlääkärin toimiin eläintautitapauksessa.

5.17 Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Pieneläinhoitajat hoitavat ajanvarauksen. Eläinlääkäreiden työvuorot ovat jaettu päivittäin siten, että yksi vastaa akuuteista suurelämistä, yksi akuuteista pieneläimistä ja kaksi ajanvarauspotilaista ja muista tehtävistä. Akuuttien pieneläinpotilaiden ajat annetaan pääasiassa saman aamun ajanvarauksessa ko. päivälle. Akuutteja suurelämistä varten on oma puhelinnumero, johon vastaa eläinlääkäri koko päivän ajan klo 8–15. Kiireisissä pieneläimiä koskevissa tapauksissa voi jättää vastaajan viestin ajanvarausajan jälkeenkin. Pieneläinhoitajat seuraavat viestejä ja toimivat eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti. Mäntsälässä puhelut ohjautuvat ajanvarauksen jälkeen maksulliseen päivystysnumeroon.

Kiireellisen eläinlääkärinavun saatavuus on hyvä ja etäisyys tiloille kohtuullinen. Pieneläinten peruseläinlääkäripalveluissa saatavuuden nopeuteen vaikuttaa haluttu palvelu. Ympäristökeskuksen toimialueella on paljon yksityisiä eläinlääkäripalveluja, jotka tarjoavat kiireettömiä palveluja. Toiminta-alueen kunnat eivät subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia. Ei-kiireellisille potilaille sairaudenhoitoon liittyvä sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyy pääosin kuukauden sisällä. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat

tietyt leikkaukset eivät kaikki aina järjesty alle kolmen viikon. Pääosa asiakkaista saa palvelun alle 50 km:n etäisyydeltä, kiireellinen eläinlääkäriapu järjestyy pääosin 3 tunnin sisällä 90 % tapauksista ja päivystysaikana matka pitopaikkaan/vastaanotolle on alle 100 km

Palautetta voi antaa eläinlääkintähuollon päällikölle sekä hoitaneelle eläinlääkärille. Mikäli asiakas kokee hoitovirheen tapahtuneeksi eläimensä osalta, ohjataan häntä viemään omalla kustannuksellaan asia käsiteltäväksi Eläinlääkintävahinkojen arviolautakuntaan. Mahdolliset korvaukset käsitellään erikseen arviolautakunnasta saatuun lausuntoon perustuen. Asiakkaan on mahdollista olla yhteydessä myös Ruokavirastoon tai aluehallintovirastoon eläinlääkäriin toimintaan liittyen. Kunnan työntekijät ovat vakuutettu itsensä ja tekemänsä työn osalta.

5.18 Toimitilat ja välineresurssit

Eläinlääkäri vastaanotto sijaitsee Tuusulan Sulassa osoitteessa Majavantie 10, 04320 Tuusula. Mäntsälässä vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalassa osoitteessa Leissantie 41, 04920 Saarentaus.

Vastaanoton varustelu on hyvä peruseläinlääkäri palveluita varten. Suurelänvarusteista osa on eläinlääkärien omia. Välinehuoltoa varten on hyvät tilat. Päivystäjälle on oma huone. Vastaanotolla käy siivoja arkipäivisin. Eläinlääkärit huolehtivat itse vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen neulojen toimittamisesta asianmukaiseen käsittelyyn.

Lääkkeille on asianmukaiset säilytystilat ja huumausaineet ovat lukittavissa kaapeissa. Vastaanotolla on pakastimet raatojen säilyttämistä varten. Eläinlääkärit ovat tehneet sopimukset tuhkausyrityksen kanssa, joka tyhjentää pakastimet sovitun aikataulun mukaisesti.

Yhteistoiminta-alueella ei ole kunnaneläinlääkärien käytettävissä hevosten pakkopilttuuta tai muuta tilaa hevosten hoitamista varten.

Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössä asianmukaiset atk-välineet.

Mäntsälän vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalan yhteydessä ja on osa Yliopistollista eläinsairaala. Vastaanottotilat ja välineet ovat asianmukaiset ja riittävät peruseläinlääkäri palvelujen antamiseksi.

5.19 Ostopalvelu

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ostaa ostopalveluna eläinlääkäri palvelut virka- ja päivystysaikana mäntsäläläisille Helsingin yliopistolta. Sopimus oli voimassa vuoden 2021 loppuun. Sopimusta on jatkettu optiovuosilla 2022–2023.

Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakkailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti. Palveluntuottajan on toimitettava asiakasmaksujen muutosilmoitus tilaajalle kirjallisesti vähintään kaksi kuukautta ennen hinnanmuutoksen voimaantuloa. Palveluntuottajan on esitettävä tilaajalle asianmukainen selvitys kustannusten kehityksestä ja hinnanmuutoksen syistä. Jos hinnanmuutoksesta ei päästä yksimielisyyteen, on tilaajalla oikeus purkaa sopimus.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että palvelun sisältö ja laatu ovat tilaajan laatiman tarjouspyynnön ja palveluntuottajan tarjouksen mukaisia koko sopimuskauden. Tilaajalla on oikeus seurata asiakastyytyvää tilaajalla on oikeus käydä tutustumassa palveluntuottajan toimintaan ja toimipaikkaan, milloin tahansa sopimuskauden aikana. Palveluntuottajan tulee pitää kirjaa asiakasreklamaatioista ja raportoida ne Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle kolmannesvuosittain.

Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023) säädetään, että Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto tuottaa lain 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista. Koska eläinlääkintähuoltolaki ei ole vielä voimassa v. 2024 ja voimassa oleva sopimus päättyy 31.12.2023, tullaan Mäntsälän eläinlääkäripalvelujen järjestäminen vuodeksi 2024 järjestämään todennäköisimmin väliaikaisella sopimuksella.

5.20 Seuranta, arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin, joka käsitellään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Ympäristökeskus tilastoi vuositasolla hoidettujen potilaiden määrät virka- ja päivystysaikana suur- ja pieneläinten osalta. Tilastointi tehdään eläinten kotikunnittain. Lisäksi tilastoidaan eläinsuojelukäyntien määrä.

Viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot (esim. eläinsuojelutarkastuskertomukset ja –päätökset, tautiepäilyt, valvontatöiden laskut) toimitetaan niistä vastuussa olevan tahon toimesta asianomaiselle viranomaiselle.

Keski-Uudenmaan
YMPÄRISTÖKESKUS